

Mokslo Lietuva

Leidžiamas nuo 1989 m., du kartus per mėnesį

Nr. 22 (731)

*Džiugios nuotaikos ir šviesių vilčių,
pasitinkant šventas Kalėdas ir Naujuosius 2024 metus!*

LIETUVOS MOKSLO TARYBOS PRANEŠIMAS

„Eureka“ tarptautiniams projektams – 16 mln. eurų

Lietuvos
mokslo
taryba

Lietuvos mokslo taryba planuoja skelbti naujus Europos mokslinių tyrimų, technologijų plėtros ir bendradarbiavimo programos „Eureka“ kvietimus, skirtus kurti ir plėtoti inovatyvius produktus,

technologijas ar paslaugas. Iš viso iki 2029 m. šiam kvietimui numatoma skirti 16 mln. eurų, arba beveik 3 kartus daugiau nei praėjusį finansavimo laikotarpį, kai buvo skirta 5,7 mln. eurų. Kvietimus numatoma skelbti 2024 m. pradžioje. Tarptautines paraiškas bus kviečiamos teikti Lietuvos mokslo ir studijų institucijos kartu su partneriu – įmone ir tarptautiniu partneriu iš šalies, kuris priklauso tarpvalstybinam tinklui „Eureka“. Šiuo metu tinklą sudaro 47 valstybės.

Lietuva, įgyvendindama tarptautinę „Eureka“ programą, kurios tikslas – sukurti naujus produktus, procesus ar paslaugas, orientuotus į pasaulinės rinkos poreikius, bendradarbiauja ir įgyvendina tarptautinius projektus kartu su Olandija, Suomija, Ukraina, D. Britanija, Latvija, Norvegija, Kroatija, Šveicarija, Vokietija, Lenkija, Austrija, Rumunija. *Pranešimą parengė Justina Žuklytė-Vaitiekūnienė, LMT Komunikacijos ir veiklos organizavimo skyriaus Visuomenės informavimo specialistė*

Dr. Birutė Railienė – LMA Vrubleškių bibliotekos Mokslinės informacijos skyriaus Bibliografijos sektoriaus vadovė, prof. Andriaus Sniadeckio skaitymų organizatorė (žr. 4–5 p.) *Vikos Petrikaitės nuotr.*

ŠIAME NUMERYJE

Lietuvos universitetų tarptautinis pripažinimas

● 1 p.

100 tūkst. piliečių reikalauja pašalinti „gyvenimo įgūdžių“ pamokas

● 2, 4 p.

Kitais metais minėsime Lietuvos mokslininkų sąjungos įkūrimo 35-ąsias metines

● 3 p.

Lietuvos Respublikos Seimo pranešimai

● 3–4 p.

Tarptautiniai mokslo renginiai

● 4–5 p.

Ką mums primena Lietuvių charta?

● 7 p.

Ką rasite knygoje „Lietuviais esame mes gimę“

● 8–9 p.

Atsisveikinimas su prof. B. Genzeliu

● 9–10 p.

Šventiniai linkėjimai

● 11–12 p.

TARPTAUTINIS PRIPAŽINIMAS

VILNIAUS UNIVERSITETAS KYLA QS PASAULIO UNIVERSITETŲ REITINGE

Šiemet Vilniaus universitetas (VU) iš vertintų 1403 aukštojo mokslo institucijų QS tvarumo reitinge pakilo į 474 vietą (pernai buvo 601) ir yra pirmoje vietoje tarp Lietuvoje reitinguotų universitetų. Pernai pirmą kartą pasirodęs QS tvarumo reitingas buvo sudaromas įvertinus du –

poveikio aplinkai ir poveikio visuomenei rodiklius. Šiemet prisidėjo dar vienas – tvaraus valdymo rodiklis.

Aukštosios mokyklos poveikis visuomenei nustatomas, atsižvelgiant į penkias kategorijas: įdarbinimo galimybių, lygybės, gyvenimo kokybės, poveikio švietimui ir dalijimosi žiniomis. Poveikis aplinkai matuojamas, pasitelkus mokymosi tvarumo, institucijos tvarumo ir tvarumo tyrimų duomenis. Tvarus valdymas vertinamas, atsižvelgiant į tai, ar institucija vadovaujasi atviru sprendimų priėmimo principu, palaiko etišką organizacinę kultūrą, turi studentų atstovų universiteto valdymo struktūrose, finansinį skaidrumą. Pagal valdymo rodiklį VU yra 481 vietoje.

Poveikio aplinkai rodiklis atspindi, ar institucija rengia strategijas, atlieka mokslinius tyrimus ir vykdo edukacines veiklas, atsižvelgdama į aplinką. Šiam rodikliui nustatyti naudojami bendri QS reitingų, pačių universitetų, Nyderlandų analitikų „Elsevier“ ir pasaulinių organizacijų, tokių kaip UNESCO ir Pasaulio bankas, duomenys. Pagal poveikį aplinkai VU suteikta 254 vieta. Aukštųjų mokyklų poveikis visuomenei vertinamas, atsižvelgiant į įvairius institucijos veiklos aspektus, užtikrinant socialinę pažangą ir kokybišką švietimą. Pagal poveikio visuomenei rodiklį VU užima 492-ąją, o aukščiausią rezultatą pasiekė mokslo poveikio kategorijoje – 385-ąją vietą. *Parengta pagal VU pranešimą*

MRU ĮVERTINIMAS

Mykolas Romeris
universitetas

Tarptautinė universitetų reitingavimo agentūra „QS World University Rankings: Sustainability“ skelbia pasaulio aukštojo mokslo institucijų tvarumo rodiklių reitingus, kuriuose pirmą kartą įvertintas ir Mykolas Romeris universitetas (MRU). MRU skirta 268 vieta Europoje ir 637 vieta pasaulyje. Aukščiausiai vertintos tokios sritys, kaip moksliniai tyrimai ir studijos aplinkosaugos srityje, lygios galimybės, švietimo poveikis,

sveikata ir gerovė, universiteto valdymas. Sudarant tarptautinius universitetų darnios veiklos reitingus, naudojami įvairūs objektyvūs rodikliai, kurie leidžia įvertinti ne tik pasaulio universitetų rezultatus tvarumo, socialinio poveikio ir gerosios valdysenos srityse, bet ir tarptautinius pasiekimus, mokslinių tyrimų ir studijų bei organizacijų kasdieninės veiklos poveikį visuomenei.

MRU rektorė išrinkta ERUA Rektorių tarybos vicepirmininke

Neseniai įvykusiame Europos reformų universitetų aljanso (ERUA) narių susirinkime Mykolo Romerio universiteto (MRU) rektorė prof. dr. Inga Žalėnienė buvo išrinkta šio universitetų susivienijimo Rektorių tarybos vicepirmininke. Rektorių tarybos pirmininku išrinktas Lenkijos socialinių ir humanitarinių mokslų universiteto (angl. santrumpa – SWAP) rektorius prof. habil. dr. Roman Cieślak. „Narystė aljanso suteikia dar daugiau galimybių universiteto dėstytojams ir tyrėjams dalyvauti tarptautiniuose moksliniuose projektuose bei kitoje veikloje,

MRU rūmai

o studentams – tai puiki proga prisijungti prie aljanso siūlomų programų. Reformatoriška aljanso narių partnerystė reikšmingai pratur-

tins universiteto tarpdiscipliniškumo, tarptautiškumo ir tvarumo patirtį“, – teigia MRU rektorė prof. dr. Inga Žalėnienė, pabrėždama, kad MRU indėlis į aljansą – pažangi socialinių inovacijų laboratorijų veiklos praktika. MRU, kaip asocijuotas partneris, prisijungė prie ERUA 2022 m. spalį, o šių metų liepą oficialiai tapo visateisiu aljanso nariu.

Rektorių taryba yra aukščiausias aljanso sprendimus priimančias organas, atsakingas už strateginės krypties formavimą ir pagrindinių sprendimų bei politikos kryptį tvirtinimą. ERUA yra Europos universitetų tinklo,

kurį sudaro 50 Europos Komisijos iniciuotų aukštojo mokslo institucijų, partnerystės dalis. Šis tarptautinis aljansas įsteigtas Europos universitetų iniciatyva. Jo veiklą remia Europos Komisija. Į aljansą įeina: Paryžiaus 8-asis universitetas (Prancūzija, aljanso koordinatorių), SWAP universitetas (Lenkija), Mačeratės universitetas (Italija), Egėjo jūros universitetas (Graikija), Las Palmas de Gran Kanarijos universitetas (Ispanija), Viadrinos Europos universitetas (Vokietija) ir Naujasis Bulgarijos universitetas. *Parengta pagal MRU pranešimą* ■

AUKŠTASIS UNIVERSITETINIS MOKSLAS REGIONE

KTU PANEVĖŽIO FAKULTETO MISIJA

Prof. dr. Daiva Žostautienė

Kauno technologijos universiteto (KTU) Panevėžio technologijų ir verslo fakultetas (PTVF) yra integrali KTU dalis, turinti savo misiją regione. Tai svarbus Panevėžio miesto ir rajono švietimo, mokslo, ekonomikos, kultūrinio gyvenimo ramstis, aktyviai siekiantis ugdyti išsilavinusią, konkurencingą, pilietišką Aukštaitijos regiono bendruomenę.

Pastarąjį dešimtmetį stebimas studentų, stojančių į universitetines studijas regione, skaičiaus mažėjimas. Be abejo, viena to priežasčių – jaunimas orientuojasi į didžiuosiuose miestuose – Vilniuje ir Kaune –

vykdomas aukštojo mokslo studijas. Tačiau 2023 m. priėmimas į antros pakopos studijas išaugo net 68 proc. (2022 m. – 46 studentai, 2023 m. – 77 studentai). Deja, į pirmos pakopos studijas priėmimas sustabdytas, pirmo etapo metu nesurinkus minimalaus studentų skaičiaus. Ši situacija Panevėžyje – ne išimtis, panašios tendencijos vyrauja ir kituose šalies regionuose, nutolusiuose nuo didžiųjų miestų.

KTU Panevėžio fakultetas per pastaruosius penkerius metus aktyviai dirbo su verslo partneriais, siekdamas kuo geriau patenkinti regiono poreikius. Fakultetas parengė dvi naujas pirmos pakopos studijų programas, kurių viena jau įvertinta verslo atstovų ir jai suteiktas *Investors' Spotlight* kokybės ženklas. Panevėžys buvo vienas pirmųjų, startavusių su robotikos studijų programa, o šiandien automatikos ir robotikos specialistai jau yra laukiami įmonėse. Nors siūlomos programos ir yra aktualios regiono pramonės įmonėms, tačiau jaunimui jos nėra patrauklios dėl tarp abiturientų vyraujančios tendencijos studijuoti didžiuosiuose miestuose.

PTVF siūlomos technologijos mokslų antros pakopos studijų programos – „Valdymo technologijos“, „Integruotas projek-

tavimo ir statybos valdymas“ – orientuotos į automatizavimą, skaitmenizavimą, siekiant tenkinti regiono poreikius. „Pramonės 4.0“ iššūkius ir verslo vystymosi perspektyvas, pramonės įmonių koncentraciją, sudarant studentams galimybes individualizuoti savo studijas pagal siūlomus alternatyvų blokus ir integruojant į studijų programų minkštųjų kompetencijų ugdymą. Siūloma ir socialinių mokslų programa „Vadyba, skirta vadybinėms kompetencijoms ugdyti bei tobulinti“, sudarant studentams galimybes individualizuoti studijas pagal siūlomus alternatyvų blokus „Švietimo vadyba“ arba „Verslo vadyba“.

Aukštaitijos mokslo centre ruošiami aukščiausios kvalifikacijos specialistai, o studijos pasižymi itin aukšta kokybe. KTU PTVF suteikiama galimybė lanksčiai derinti savo laiką: atsižvelgiant į studentų poreikius, studijos čia vyksta vakarais ir savaitgaliais, todėl studijas suderinti su darbu ar kita veikla yra daug paprasčiau.

2024 m. priėmimo metu rengiama pateikti moksleiviams vieną populiariausių studijų Lietuvoje „Programų sistemos“. 2023 m. ji buvo antra pagal populiarumą besirenkančių studijuoti sąrašė. Panevėžyje

ši studijų programa bus vykdoma mišriū būdu: teorines paskaitas nuotoliniu būdu ves KTU Informatikos fakulteto dėstytojai, o praktiniai užsiėmimai vyks Panevėžyje. Tai puiki galimybė Panevėžyje studijuoti vieną patraukliausių studijų programų.

Lietuvoje vykstant sparčiai technologijų plėtrai, darbdaviai susiduria su įvairių sričių inžinierių trūkumu, todėl pastaraisiais metais vis daugiau dėmesio ir investicijų skiriama technologiniams mokslams, kūrybiškumui ir verslumui skatinti. KTU Panevėžio technologijų ir verslo fakultetas, reaguodamas į darbo rinkos poreikius, per visą savo gyvavimo laikotarpį aktyviai bendradarbiavo ir toliau bendradarbiauja su įvairių sričių darbdaviais ir kitomis suinteresuotomis šalimis: verslo valdžios, švietimo institucijomis – ir visada prisideda prie regiono puoselėjimo ir pažangos. Glaudžiai bendradarbiaujant su verslo įmonėmis, fakultete plėtojama inovacinė veikla. Įmonių ir jų padalinių vadovai aktyviai dalyvauja, derinant studentų baigiamųjų darbų tematiką, prisideda prie mokslo ir studijų procesų tobulinimo, skiria mecenatų stipendijas. *Autorė yra Kauno technologijos universiteto Panevėžio technologijų ir verslo fakulteto dekanė* ■

Kvietimas į Metų paskaitą

Dr. Arūnas Gelūnas

2024 m. sausio 3 d. 10.00 val. kviečiame į Metų paskaitą „Kodėl ukrainiečiai dėl savo kultūros aukoja gyvybes?“ Tai paskaita apie atmintį, tapatybę, kultūros pažinimų esmingumą. **Ją skaitys dr. Arūnas Gelūnas.** Jis yra Lietuvos dailės muziejaus generalinis direktorius, dailininkas, filosofijos mokslų daktaras. Dr. Arūnas Gelūnas yra buvęs Vilniaus dailės akademijos prorektoriumi, Lietuvos Respublikos Seimo nariu, ambasadoriumi prie UNESCO, Lietuvos Respublikos kultūros ministru. 2013 m. jam buvo suteiktas Suomijos Aalto universiteto garbės daktaro vardas.

Paskaita bus skaitoma Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos Meilės Lukšienės salėje. Negalintys atvykti gali jungtis nuotoliniu būdu: <https://zoom.us/j/6289736970>. *Metų paskaitos organizavimo iniciatyvinė grupė* ■

Gyvenimo įgūdžių programos stabdymo rezultatai – per 100 tūkst. piliečių reikalavimas

Dr. Mindaugas Puidokas

Seimo narys dr. Mindaugas Puidokas kartu su Seimo nare Beata Pietkiewicz ir trijų vaikų mama Meida Šabūniene iniciatyvinės grupės vardu pristatė pagrindinius Gyvenimo įgūdžių programos (GĮP) stabdymo rezultatus.

Trijų vaikų mama ir GĮP stabdymo Lietuvos mokyklose iniciatyvinės grupės narė M. Šabūniene pažymėjo didelį piliečių aktyvumą renkant parašus: „Per 3 mėnesius buvo surinkti 100 479 parašai, iš jų – 91 132 elektroniniai ir 9 347 ranka parašyti ant popieriaus. Prie akcijos prisijungė daugybė žmonių visoje Lietuvoje. Įgaliota per 100 tūkst. piliečių parašų „Ne Gyvenimo

REDAKTORIAUS KOMENTARAS

Jonas Jasaitis

Su šviesia viltimi

2024-aisiais pasitiksime 35-uosius Lietuvos mokslininkų sąjungos veiklos metus. Atmintyje išskyla didžiulė, bet pilnutėlė tuometinių Prof sąjungų rūmų salė ir pakili, šventiška nuotaika. Dalyvių rankose – trečiasis

ir jau dabartinio formato „Mokslo Lietuvos“ numeris, kurį dar teko rengti galvojant ne tik apie tai, kas išspausdins ir kiek tai kainuos, bet ir kaip apeiti tuometinės cenzūros („glavlit“) slenkščius. Geranoriškas Spaudos rūmų darbuotojų nusiteikimas Sąjūdžio leidinių atžvilgiu suteikė jėgų ir naujasis numeris išėjo Lietuvos mokslininkų sąjungos steigiamojo suvažiavimo išvakarėse. Spaustuovės darbininkai ragino parengti tokį tiražą, kad užtektų visiems delegatams, o ir laikraščio išvaizda būtų kuo solidesnė, su spalvotomis antraštėmis.

Pats svarbiausias dalykas buvo susirinkusiųjų į steigiamąjį suvažiavimą susitelkimas, jų ryžtas įkurti savarankišką lietuvišką mokslininkų sąjungą, kuri ne tarnautų Maskvos ir vadinamųjų vietinių „kompartijos“ narių užgaidoms, bet dirbtų atkuriamos Lietuvos valstybės labui. Susirinkusieji labai tvirtai tikėjo mokslininkų veiklos prasmingumu. Suvažiavimo salėje matėme inteligentiją, susitelkusią šventam valstybės atkūrimo tikslui. Žinoma, buvo ir keletas tokių, kurie, išvydę žymų intelektualą kunigą Vaclovą Aliulį, bandė sovietinio ateizmo stiliumi rėkauti apie mokslo ir religijos nesuderinamumą arba aiškinti, kad kurios nors mokslo srities atstovai kažkurio Organizacinio komiteto nario neįgaliojiems atstovauti. O kas juos pačius įgaliojo drumsti suvažiavimo darbotvarkę, nesiteikė atsakyti. Tačiau suvažiavimas dalykiškai tęsė darbą, įkūrė Lietuvos mokslininkų sąjungą, kuriai ir pavedė tapti atkuriamos valstybės mokslinės veiklos koordinatorė. Iš suvažiavimo išsiskirstėme, kupini vilties ir ryžto imtis tikrų permainingų, nors ir jautėme, kad bus labai nelengva. Kolaborantinės struktūros turėjo viską: pastatus, įrangą, finansavimo sistemas ir, žinoma, postus, iš kurių nesiruošė trauktis.

Kaip parodė tolesnių įvykių eiga, raudonieji labai greitai persidažė kailius, suplonino liežuvius, pakeitė turėtų pareigų etiketes ir kur tik įmanydami brovėsi į kuriamas naujosios valdžios struktūras, liaupsino savo tariamus „mokslinius“ nuopelnus. Buvę kompartijos veikėjai tapo Katalikų mokslų akademijos nariais, komunistinio auklėjimo „teoretikai“ puolė rengti patriotinio ugdymo priemones. Asmuo, ką tik įnirtingai neigęs, kad gali egzistuoti socialinė edukologija, tapo šios srities katedros dėstytoju, o menkysta, prirašęs krūvą brošiūrų apie „buržuazinį nacionalizmą“, staiga ėmė kurti „kapitalinius“ veikalus apie tautinio išsivadavimo atstovus. Anos valdžios paskirtas ir atlyginimą už tai ėmęs instituto partorgas, kurio bendradarbiai ne be pagrindo prisibijoję, liaupsinęs „tarybinio mokslo“ laimėjimus, puolė kurpti monografijas apie Pirmosios Respublikos (1918–1940) darbus ir to laikmečio patirties pritaikymą nūdienai. Praeis nemažai laiko, kol išryškės paviršutiniški tos praeities aprašymai, tyčia arba per skubėjimą likę nutylėjimai ir ano meto asmenybių veiklos motyvų nesuvokimas.

Sąjūdžio veiklos programa liko neįgyvendinta. Į valdžios struktūras prasibrovusius kolaborantus gąsdino Sąjūdžio strateginis mąstymas ir savarankiškumas. Kolaborantai yra įpratę klausytis, ką sako šeimininkas (anksčiau iš Maskvos, dabar iš Briuselio), nes tada nebelieka asmeninės atsakomybės. Todėl jie visais tuo metu įmanomais būdais ėmė griauti Sąjūdį, kuriuo pasitikėjo tauta, ir kurti „partijas“, nors partijos gali atsirasti tik tada, kai išryškėja visuomenės susilaukiamas ir kiekvieno sluoksnio specifiniai interesai.

Atkuriant valstybę, visuomenės interesai yra bendri, o tarp partijų tuoj pat prasideda ne bendrumo, o skirtingų interesų paieška ir siekis įgyti kuo daugiau valdžios. Net ir dabar Lietuvoje dar nėra jokių tikrų „socialdemokratų“ arba „liberalų“. Nėra net jokios politinės „dešinės“ ar „kairės“. Įrodinėjimai, kad dabar Lietuvoje neva yra „dešiniųjų valdžia“, yra ne tik primityvūs, bet ir klaidinantys. Didžioji dalis dabartinių „partijų“ neturi nei savo ideologijos, nei savo elektorato. Tai yra grupuotės, kurių dauguma kažkada susitelkė aplink vieną vedlį.

Ar yra partija, kuri atstovautų ūkininkams? Kol kas jos ir būti negali, nes ūkininkai klasikine šios sąvokos prasme dar tik formuojasi. Asmens, kuris valdo keliasdešimt tūstančių hektarų, ir to, kuris valdo net keliasdešimt tūstančių hektarų bei stambaus pramoninio dydžio įmones, interesai yra visiškai skirtingi. Dabartiniai „Valstiečiai ir žalieji“ nėra nei „valstiečiai“, nei „žalieji“. Vadinamosios „laisvės“ partijos nariai galėtų būti laikomi anarchistais, nes jiems nereikia nei šeimos (klasikine šios sąvokos prasme), nei valstybinės kalbos, nei tautos, nei daugumos dabar dar formaliai veikiančių įstatymų. O kuri partija atstovauja mokslinei ir kitai kūrybinei inteligentijai? Kuri partija jungia pramonės ir statybos įmonių atstovus? Įmonių vadovų bendruomenei atstovaujantis sluoksnis yra išsimėtęs po įvairias dabartines „partijas“, o jų interesai iš esmės skiriasi nuo darbininkų ir vidurinės grandies specialistų.

Pirmojoje Respublikoje valdančioji Tautininkų sąjunga vienijo ne tik ūkininkus, bet ir mokytojus ir net pramonės įmonių atstovus. Iš esmės tai buvo centristinė partija, griežtai atsiribojusi nuo komunistinės ideologijos. Sukaupusi gana pajėgų intelektualinį potencialą, ji vykdė valstybei gyvybiškai svarbias ekonomines programas: pramonės ir eksporto plėtos, geležinkelių ir kelių tiesimo, mokyklų statybos, švietimo ir profesinio rengimo plėtos ir kt. Kaip rodo 1936–1940 metų dokumentai, valstybės raidos strateginiai planai buvo ilgalaikiai ir suderinti tarpusavyje. Labai didelis dėmesys skirtas visuomenės pilietiškumo ir patriotiškumo, pasitikėjimo savo valstybe ugdymui. Pavyzdžiui, vienos iš svarbiausių ano meto pertvarkos – žemės valdymo reformos darbai, panaikinant dvarininkų žemėvaldą ir žemę išdalinant ją dirbti galintiems vietiniams gyventojams, pradedant nuo karių savanorių, buvo atlikti per labai trumpą – penkerius metus.

Vienas iš svarbiausių valdžios veiklos bruožų – tautai duotų pažadų vykdymas. Todėl visuomenė gyveno vilčių ir realių ateities planų vykdymo nuotaikomis. Tuo ir paaiškinama, kodėl tauta dar dešimt metų masiškai priešinosi Lietuvą užpuolusiam sovietiniam režimui, o pavieniai pasipriešinimo židiniai išgyveno iki pat Sąjūdžio susikūrimo ir kodėl tauta taip staigiai ir masiškai įsiliejo į Sąjūdį. Kad penkiasdešimt metų okupuota tauta išlaikytų troškimą atkurti savo valstybę – neeilinis istorinis reiškinys.

Nė viena prieškario Lietuvoje veikusi partija grynuoju pavidalu mūsų laikmečiu neatsikūrė. Visuomenę domino ne skirtingos politinės ideologijos, bet nepriklausomos valstybės – tautos namų siekis. Nė viena iš dabartinių „partijų“ nei tokio siekio, nei tokios strategijos neturi. O ko neturi, to ir rinkėjams nepasiūlysi. Rinkėjai tik bando išsiaiškinti, kuriais politikais dar galima pasitikėti. Tačiau dabartinės valdžios užvaldyta didžioji žiniasklaida faktiškai užbloko tokio pažinimo galimybę. Todėl dalyvaujančiųjų rinkimuose skaičius per pastaruosius dešimtmečius sumažėjo dvigubai, o sąmoningai balsuojančių liko mažiau nei dešimtadalis. Labiausiai rinkėjus paveikė tai, kad nė viena valdžia, susiformavusi po eilinių rinkimų, tautos namų atkūrimu nesirūpino. Todėl ir dabar planuojamais rinkimais didžioji visuomenės dalis nebesidomi: visuomenė nemato, už ką verta balsuoti.

Tačiau „politinis vakuumas“ ilgai tęstis negali. Mūsų visuomenė vis geriau suvokia, kad „partinė mišrainė“ nieko nepasiūlysi. Jeigu dabartinė Vyriausybės vadovė mano, kad didžiausias jos pasiekimas yra lietuviškos abėcėlės sudarymas, kai pavardės, vardas ir vietovardžius galima rašinėti taip, kaip bet kas užsimano, kas mūsų dar lauktų toliau? Galima įtikinėti, kad valstybei nereikalinga valstybinė kalba, o didžiausias pažangos priešas neva yra tautos kultūra, tačiau nereikia tikėtis, kad visuomenė tuo patikės ir pritaras. Masiniai inteligentijos streikai, alternatyvių dienraščių (pvz., „Pozicija“) įkūrimas ir sąjūdinių tipo susivienijimų (pvz., „Nacionalinis susivienijimas“) spartus augimas liudija, kad siekis išsaugoti tautą ir jos namus niekur nedingo. Jis yra mūsų širdyse. Susitelkusi mokslinė ir kultūrinė opozicija turi artimiausiu metu parengti trumpą (iki 1,5 psl. apimties) veiklos strategiją, sudaryti ekonomikos, švietimo, sveikatos apsaugos, mokslo ir kultūros raidos, valstybės teritorijos gynimo programas, kad per artimiausią dešimtmetį turėtume vieningą – keturių milijonų piliečių Lietuvą, pasirengusią veiksmingai dalyvauti savo namų klestėjimo, taikos Žemėje atkūrimo ir taikaus bendradarbiavimo programoje. ■

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO PRANEŠIMAI

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMAS

Dar kartą atidėtas centralizuotas priėmimas į visas švietimo įstaigas. Seimas 2023 m. gruodžio 1 d. pritarė siūlymui dvejiems metams – iki 2026 m. sausio 1 d. atidėti centralizuotą priėmimą į visas švietimo įstaigas.

2020 m. gegužės 7 d. Seimas priėmė švietimo įstatymo pakeitimus, centralizuodamas priėmimą į visas švietimo įstaigas. Įstatyme buvo įtvirtinta, kad prašymų dėl priėmimo į valstybines ir savivaldybių mokyklas, vykdančias ikimokyklinio, priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio, vidurinio ugdymo programas, pateikimas, mokinių eilės sudarymas, priimtų mokinių sąrašų patvirtinimas, informacijos apie priėmimą į mokyklą pateikimas, kvietimas pasirašyti mokymo sutartį ir jos pasirašymas, mokinių duomenų tvarkymas bus vykdomi centralizuotai, švietimo, mokslo ir sporto ministro nustatyta tvarka. Nauja registracijos tvarka turėjo įsigaliooti 2022 m. sausio 1 d., tačiau 2021 m. gruodžio 23 d. buvo priimtas sprendimas centralizuotą priėmimą į visas švietimo įstaigas atidėti iki 2024 m. sausio 1 d.

Įstatymui įgyvendinti, t. y. centralizuotai organizuoti mokinių priėmimą (funkcijoms sukurti ir duomenų mainams užtikrinti, kitiems techniniams sprendimams atlikti), reikia apie 3 mln. eurų, tačiau šių metų švietimo, mokslo ir sporto ministerijos asignavimuose tam lėšos nebuvo numatytos.

Šioms švietimo įstatymo pataisoms pritarė 62, prieš balsavo 14, susilaikė 19 Seimo narių.

Seimas nepanaikino Vytauto Gapšio Seimo nario mandato. Seimas po slapto balsavimo nepanaikino Vytauto Gapšio Seimo nario mandato – šiam sprendimui priimti pritrūko balsų. Parlamentas balsavo dėl keturių nutarimų projektų, kuriuose buvo siūloma dėl kiekvieno konkretaus nusikaltimo panaikinti V. Gapšio Seimo nario mandatą. Pagal Seimo statutą, nutarimas dėl Seimo nario mandato panaikinimo laikomas priimtu, jei už jį balsavo ne mažiau kaip 3/5 visų Seimo narių (85 parlamentarai). „Jei balsuojant šiame straipsnyje nustatyta tvarka nutarimas dėl asmens pašalinimo iš pareigų (ar Seimo nario mandato panaikinimo) nepriimamas, laikoma, kad Seimas apkaltai nepritarė“, – rašoma Seimo statute.

Lietuvos apeliacinis teismas 2023 m. lapkričio 22 d. nuosprendžiu baudžiamojoje byloje pripažino V. Gapšį kaltu padarius nusikalstamas veikas, numatytas Baudžiamojo kodekso 225 str. 3 dalyje ir 226 str. 4 dalyje (dėl kyšininkavimo ir prekybos poveikiu), ir paskyrė jam galutinę subendrintą bausmę – laisvės atėmimą 4 metams 6 mėnesiams. Be to, Lietuvos apeliacinis teismas tuo pačiu nuosprendžiu paskyrė V. Gapšiui baudžiamojo poveikio priemone ir atėmė jam teisę būti išrinktam ar paskirtam į visas valstybės ar savivaldybių institucijų ir įstaigų, įmonių ar nevalstybinių organizacijų renkamas ar skiriamas pareigas 5 metams.

Seimas patvirtino kitų metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinius rodiklius. Priimtu 2024 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymu nustatyta, kad valdžios sektoriaus deficitas 2024 m. sieks 3 proc. bendrojo vidaus produkto (BVP), valdžios sektoriaus skola sudarys 39,9 proc. BVP. Kitų metų valstybės biudžeto pajamos sieks apie 16,979 mlrd. eurų (su Europos Sąjungos (ES) ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšomis – apie 2,487 mlrd. eurų pajamų). Daugiausia lėšų planuojama surinkti iš: pridėtinės vertės mokesčio (PVM) – per 6,647 mlrd. eurų; gyventojų pajamų mokesčio (GPM) – beveik 2,844 mlrd. eurų; pelno mokesčio – apie 1,811 mlrd. eurų; akcizų – beveik 1,860 mlrd. eurų.

2024 m. valstybės biudžeto projektu planuojamos išlaidos sudarys apie 20,613 mlrd. eurų kartu su ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšomis (3,2 mlrd. eurų). Kartu su ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšomis numatoma, kad išlaidos viršys pajamas per 3,493 mlrd. eurų. Lyginant su 2023 metų biudžetu, pajamos augs apie 1,43 mlrd. eurų

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO PRANEŠIMAI

■ Atkelta iš 3 p.

(9,2 proc.), išlaidos – maždaug 1,6 mlrd. eurų (8,5 proc.). Daugiausia lėšų numatoma skirti: socialinei apsaugai ir užimtumui – per 5,776 mlrd. eurų; švietimui, mokslui ir sportui – beveik 2,859 mlrd. eurų; valstybės saugumui ir gynybai – per 2,187 mlrd. eurų; sveikatai – apie 1,428 mlrd. eurų; žemės ir maisto ūkiui, kaimo plėtrai ir žuvininkystei, veterinarijai ir žemės tvarkymui – per 1,277

mlrd. eurų;

transportui ir ryšiams – beveik 1,255 mlrd. eurų.

Žmonių pajamų didinimui skirta 1,7 mlrd. eurų. Minimali mėnesinė alga didinama 10 proc. – iki 924 eurų, neapmokestinamųjų pajamų dydis – 20 proc. – iki 751 euro. Senatvės pensijos didės daugiau nei 12 proc. Vidutinė senatvės pensija padidės maždaug 66 eurai ir pasieks 605 eurus, turintiems būtinają stažą – didės 70 eurų – iki 644 eurų. Vienišo asmens

išmoka, mokama vienišiemis neįgaliesiems ir pensinio amžiaus žmonėms, didės apie tris eurus – iki 38,23 euro. Vaiko pinigai didinami iki 96,25 euro per mėnesį, gausioms ir nepasiturintioms ar vaikų su negalia auginančioms šeimoms – iki 152,9 euro, vienkartinė išmoka gimus vaikui – iki 605 eurų.

Už 2024 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymą balsavo 73, prieš buvo 52, susilaikė vienas Seimo narys.

Padidintas neapmokestinamasis pajamų dydis. Seimas 20 proc. padidino neapmokestinamąjį pajamų dydį, t. y. 122 eurai – nuo 625 iki 747 eurų gyventojams, uždirbantiems iki vieno vidutinio darbo užmokesčio (VDU). Lietuvoje iki vieno VDU uždirba 811 tūkst. žmonių.

Seimas pritarė siūlymui paskelbti rinkimų į Europos Parlamentą Lietuvoje datą – 2024 m. birželio 9 d. Politinė kampanija prasidėjo gruodžio 9 d. ■

Gyvenimo įgūdžių programos stabdymo rezultatai – per 100 tūkst. piliečių reikalavimas

■ Atkelta iš 2 p.

įgūdžių programai“ iniciatyvinė grupė ketina įteikti šį reikalavimą švietimo, mokslo ir sporto ministrui Gintautui Jakštui, kad jis atšauktų prieštaraujantį Konstitucijai 2022 m. rugpjūčio 24 d. įsakymą Nr. V-1269, dėl kurio gyvenimo įgūdžių pamokos tapo bendrojo ugdymo programos sudėtine ir privaloma mokiniams dalimi.

Seimo narė B. Pietkiewicz teigia: „Visų

pirma, man, kaip mamai, pasipriešinimą kelia į programą įtrauktos kelių atvirai genderinę ideologiją palaikančių visuomeninių organizacijų rekomendacijos. Rekomendacijos nori atimti mano, kaip mamos, teisę ugdyti vaikus pagal savo įsitikinimus! Ypač tai svarbu šioje labai jautrioje srityje, nes suvokimas apie mamą, tėvą, šeimą yra pamatinis ir jo griauti nevalia. Genderizmu grįstos rekomendacijos ugdo iškreiptą suvokimą apie šeimą ir skatina pažinti seksualumą be gilesnių moralinių, emocinių ir dvasinių

aspektų.“

Dr. M. Puidokas priminė, kad dar lapkričio mėnesį Seimo opozicinių frakcijų nariai kreipėsi į Lietuvos vyriausiąją administracinę teisimą, siekdami sustabdyti „gyvenimo įgūdžių“ pamokų neteisėtą privalomą mokymą mokyklose: „Surinkau kreipimuisi 34 Seimo narių parašus iš visų parlamento opozicinių frakcijų. Kreipėmės į teisimą, siekdami teisiškai priemonėmis atšaukti garsųjį švietimo ministro įsakymą, kuris Gyvenimo įgūdžių programos pamokas pavertė privalomomis

Pagal Lietuvoje galiojančius įstatymus, GĮP pamokos gali būti tik neformalaus ugdymo laisvai pasirenkamu dalyku. Jos nėra pagal savo turinį tokios pamokos, kaip fizika, matematika ar chemija, dėl to privalomomis būti negali.“ Ministras G. Jakštas turi galimybę išgirsti daugiau nei 100 tūkst. piliečių balsą ir, nebelaukdamas Vyriausiojo administracinio teismo sprendimo, atšaukti neteisėtą įsakymą. *Parengta pagal Seimo gruodžio 19 d. pranešimą* ■

EUROPOS SAJUNGOS IMIGRACIJOS POLITIKA – SUNAIKINTI TAUTINES VALSTYBES

Vytautas Budnikas

Šiuo atveju reikia aiškiai įvardinti, koks yra tikrasis skambiomis frazėmis besidangstančio Briuselio tikslas. O jis yra labai aiškus ir konkretus – visas Europos

teritorijas apgyvendinti atėjūnais iš Azijos ir Afrikos, todėl stengiamasi, kad jų atvyktų kaip galima daugiau. Biurokratai šiuos savo ketinimus grindžia teiginiais, kad Europa sensta, todėl, siekiant užtikrinti turimą pragyvenimo lygį, reikia rūpintis darbo jėga.

Taip, Europa sensta, tačiau **pastangos ir lėšos skiriamas ne gimstamumui skatinti, ne šeimos institutui stiprinti, o migrantams pritraukti.** Pažiūrėkime, kaip tvarkosi lenkai ar vengrai. Jie aiškiai pasakė, kad sieks tautinių valstybių išsaugojimo, todėl vykdo į šeimą ir gimstamumą orientuotą politiką. Jų pavyzdys įrodo, kad demografinės problemos gali būti išspręsti patys, tačiau Briuselis to nenori pripažinti. Tai lemia, kad Europoje daugėja jaunų, tačiau profesijų neturinčių ir nieko

nemokančių migrantų, kas kelia realų pavojų tautinių valstybių išlikimui. Būtent to ir siekia Briuselis – sunaikinti tautas ir tautines valstybes, suformuojant vieną betautę sąjungą.

Migrantai tam puikiai tinka, nes jie, gavę pilietybes, tikrai balsuos už tą vyriausybę, kuri juos priėmė ir skyrė išmokas arba, tiksliau, jų išlaikymą permetė ant vietinių gyventojų pečių. Taigi, priimdamos migrantus, vyriausybės užsitikrina nuolatinį valdymą, o tai, kaip jų priėmimas bus įformintas, yra tik technikos ir propagandos reikalas. Tikrieji tikslai dėl to nesikeičia.

Suvokiant visa tai, mane asmeniškai nuvilia visuomenės abejingumas ir apatija. Iš politikų seniai nieko nesitikiu, tačiau stebina Lietuvos žmonėse išsiskindantis vergiškas mąstymas, kad

esą išrinktas politikas ar koks kitas geradaris ateis ir viską sutvarkys. Plačiai savo duris migrantams atvėrę švedai ir prancūzai jau skina tokio sprendimo vaisius. Toks pats likimas laukia ir Lietuvos, jeigu žmonės ir toliau su brukamais migracijos paktais „kovos“ nuo sofūčių.

Beje, šis procesas pas mus jau vyksta – Lietuva gausiai priima išeivius iš slaviškų šalių, todėl Vilniuje praktiškai nebesigirti lietuvių kalbos. Nusileidus Briuselio siekiams, imigraciniai procesai tik paspartės. Ir nereikia savęs apgaudinėti, kad niekas pas mus nenorės pasilikti. Jeigu migrantai bus priskirti Lietuvai, išvykę kitur jie bus sugrąžinti mums ir mes privalėsime juos išlaikyti. *Autorius yra Lietuvos žmogaus teisių gynimo asociacijos pirmininkas* ■

MOKSLO ISTORIJOS KRONIKA

TARPTAUTINĖ CHEMIJOS ISTORIJOS KONFERENCIJA

Dr. Birutė Railienė

Gegužės 23–26 d. Vilniuje vyko 13-oji tarptautinė chemijos istorijos konferencija (ICHC). Jos pagrindinis rengėjas – Europos chemijos asociacijos (EuChemS) Chemijos istorijos darbo grupė. Kiti rengėjai: Lietuvos chemikų draugija (LChD), Lietuvos biochemikų draugija (LBD) ir Vilniaus universiteto Chemijos ir geomokslų fakultetas. Konferencijos pagrindinis rėmėjas – bendrovė „Thermo Fisher Scientific Baltics“. Rėmėjai: Alchemijos ir chemijos istorijos draugija (SHAC), Chemijos ir molekulių mokslo istorijos komisija (CHCMS), Europos chemijos asociacija (EuChemS), Fizinių ir technologijos mokslų centras (FTMC), Lietuvos mokslų akademi-

jos Vrublevskių biblioteka, Mokslo istorijos institutas (SHI, Filadelfija, JAV), Prancūzų institutas Lietuvoje, Rūta ir Rimvydas Baranauskai, Vilniaus universiteto biblioteka, Vilniaus universiteto Gyvybės mokslų centras. Konferencijos partneriai: „Go Vilnius“ ir Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija. ICHC konferencija vyko kartu su LBD rengiama Andriaus Sniadeckio atminimo konferencija „Molekulių gyvybės mokslų pasiekimai“.

Sklandžią konferencijos eigą lėmė bendras organizacinio komiteto ir savanorių darbas bei dosni rėmėjų parama. Pasirengimas konferencijai buvo gerai suplanuotas. Visi darbai buvo svarbūs, ne kartą vienas telefono skambutis išspręsdavo iki tol niekaip nepajudinamais atrodžiusius klausimus.

Atkreipiu dėmesį, kad visi konferencijos organizatoriai turėjo savo tiesioginius darbus, o chemijos istorija, kaip ir apskritai mokslo istorija Lietuvoje, vis dar laukia institucinio pripažinimo ir savo vietos mokslo ir meno sričių bei krypčių klasifikacijoje.

Šis viso pasaulio chemijos istorijos tyrėjų, dėstytojų ir entuziastų vienijantis renginys turi gražias tradicijas. Prasidėjęs kaip Europos chemijos asociacijos (EuChemS) Chemijos istorijos darbo grupės (įkurtos 1977 m.) konferencija, iki 1991 m. buvo jungiamas prie įvairių chemijos tematikos konferencijų. Vengrijos chemijos istorijos darbo grupės iniciatyva nuo 1991 m. ICHC tapo savarankiška EuChemS kas antrus metus vykstančia chemijos istorijos konferencija. Ją

■ Nukelta į 5 p.

TARPTAUTINĖ CHEMIJOS ISTORIJOS KONFERENCIJA

■ Atkelta iš 4 p.

priimančios šalies chemikų draugija tampa pagrindiniu konferencijos organizatoriumi.

Šiomet Vilniuje įvykusi tarptautinė chemijos istorijos konferencija vainikavo daugelio metų chemijos mokslo paveldo Lietuvoje puoselėjimą. Ji prasidėjo atminimo lentos senojo Vilniaus universiteto profesoriui Andriui Sniadeckiui (*Jędrzej Sniadecki, 1768–1838*) atidengimo iškilėmis. Ši atminimo lenta pritvirtinta ant buvusios Vilniaus universiteto Chemijos kolegijos pastato fasado. Dabar šiame pastate yra įsikūrusi Švietimo, mokslo ir sporto ministerija.

Atminimo lentos atidengimo iškilmes pradėjo Lietuvos chemikų draugijos pirmininkė prof. Almira Ramanavičienė. Kalbėjo Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto viceministras prof. Arūnas Skaudžius, Lietuvos biochemikų draugijos (LBD) primininkas prof. Daumantas Matulis, atminimo lentos mecenato ir pagrindinio konferencijos rėmėjo bendrovės „Thermo Fisher Scientific Baltics“ atstovė – intelektinės nuosavybės valdymo direktorė dr. Eglė Radzevičienė ir kt. Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekos direktorius dr. Sigitas Narbutas taikliai apibūdino šio įvykio reikšmę: „Atminimo lentos atidengimas – įvykis, reikšmingas keliomis prasmėmis. Pirmiausia, pagerbiame vieną iš garsiausių Vilniaus universiteto mokslininkų, puikų pedagogą ir aktyvų visuomenininką, nulenkiame galvas garbingai Vilniaus *Almae Matris* istorijai. Nemažai jos šlovingų puslapių buvo parašyta ne kur kitur, o kaip tik šiame pastate, kuriame prieš du šimtus metų aidėjo studentų ir profesorių balsai. Ne mažiau svarbi ir trečia priežastis. Ši atminimo lenta nuo šiandien mūsų amžininkams ir ainiams, 700-ąjį gimtadienį švenčiančiam Vilniui ir jo svečiams byloja apie tai, kad vertiname ir branginame profesoriaus A. Sniadeckio

Prof. Andriaus Sniadeckio atminimo lenta ant buvusio Vilniaus universiteto, dabar – Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos pastato. *Justino Auškėlio nuotr.*

nuopelnus, o senojo Vilniaus universiteto istoriją laikome viena iš stipriausių mūsų kultūrinės tapatybės dalių.“

Konferencija vyko Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos Ovaliojoje salėje, t. y. toje pačioje, kur 1812–1822 m. garbūs profesoriaus A. Sniadeckis skaitė chemijos paskaitas. Konferencijos dalyvius ir svečius pasveikino vietos organizacinio komiteto pirmininkė dr. B. Railienė, kuri pasidžiaugė pranešimų gausa (konferencijoje registruoti 84 dalyviai iš 20 pasaulio šalių, programoje – 61 pranešimas) ir padėkojo jos rėmėjams bei partneriams.

Plenarinį pranešimą „Apie chemijos istoriją Lietuvoje“ skaitė kadenciją baigęs LChD pirmininkas, Vilniaus universiteto Chemijos ir geomokslų fakulteto doc. dr. Rimantas Vaitkus. Jis išsamiai apžvelgė svarbiausius istorinius faktus ir asmenybes, lėmusias chemijos pažangą Lietuvoje. Daug dėmesio pranešėjas skyrė prof. A. Sniadeckiui, kurio dėka chemija Vilniaus universitete tapo viena populiariausių specialybių. Buvo paminėtas A. Sniadeckio chemijos pradmenų vadovėlis (1800), kuris pelnytai vadinamas vienu pirmųjų chemijos terminijos norminimo leidinių, ir gamtos filosofijos veikalas „Organinių būtybių teorija“ (1804), kuriame išdėstyti organinės chemijos raidos pagrindai.

Kitas tris dienas konferencija vyko Fizinių ir technologijos mokslų centre. Plenarinius pranešimus skaitė pasaulyje pagarsėję chemijos istorijos tyrėjai. Pranešimą „Europos mokslo paveldo apsaugai – 20 metų: kryptys ir perspektyvos“ skaitė Portugalijos Lisabonos universiteto muziejaus atstovė prof. Marta K. Lourenso (*Marta C. Lourenço*), pranešimo rėmėjas – Filadelfijos (JAV) Mokslo istorijos institutas. Pranešimą „Pramoninis paveldas ir aplinka: išsaugojimo ir perdavimo iššūkiai“ skaitė Prancūzijos Artois universiteto profesorius Florans Ašė Leruà (*Florence Hachez-Leroy*), pranešimo rėmėjas – Prancūzų insitutas Lietuvoje. Vokietijos Regensburgo universiteto profesoriaus Kristofo Meinelio (*Christoph Meinel*) pranešimo tema – „Istoriografija ir disciplinos formavimasis“, pranešimo rėmėjas – Alchemijos ir chemijos istorijos draugija (Jungtinė Karalystė).

Sekcijų posėdžiuose buvo perskaityti pranešimai: „Naujas požiūris į chemijos istoriją“, „Chemijos mokymas chemijos istorijos požiūriu“, „Materialioji kultūra, tekstai ir teorijos: tarpdisciplininis požiūris į chemijos istoriją“, „Akis į akį su mokslu: chemijos konferencijos“. Sesijose perskaityti pranešimai: „Natūralios ir dirbtinės medžiagos“, „Ankstyvoji chemijos pramonė ir praktika“;

„Politika ir chemija amžių bėgyje“, „Moterys chemikės ir jų istorijos“, „Iš naujo apibrėžti chemiją revoliucijos laikais“, „Chemija Lietuvoje ir Latvijoje“, „Dalyko ir erdvės sankryža: chemijos ribos XIX ir XX a.“, „Erdvės, bendruomenės ir metodai laboratorijoje“, „Žinomos ir nežinomos rizikos ir pavojai“, „Sukonstruoti natūralumą“, „Alchemija: įrankiai, vaizdiniai ir svajonės“. Stendiniame pranešime „Chemijos paveldo Vilniuje žemėlapis“ buvo pristatytos vietos, susijusios su chemijos paveldu Vilniuje (autorė – dr. Birutė Railienė). Žemėlapio maketo dizainą sukūrė Audronė Stasiukaitytė.

Prie apskritojo stalo pasidalinti įspūdziais ir įžvalgomis buvo pakviesti keli jaunieji konferencijos dalyviai: Megan Allen (*Meagan Allen*), Silvija Perez Krijado (*Silvia Perez Criado*), Kristoferis Halmas (*Christopher Halm*), Tomas Mužis (*Thomas Mougey*), Alesis Ročis (*Alessio Rocci*) ir Umbertas Veronezis (*Umberto Veronesi*). Diskusiją moderavo Chemijos ir molekulių mokslo istorijos komisijos (CHCMS) atstovai. Jaunieji chemijos istorikai turėjo atsakyti į du klausimus:

1) Kokias pamokas gavote šioje konferencijoje?

2) Koks jūsų požiūris į būsimą chemijos istorijos kryptis?

Konferencijos metu įvyko ir Europos chemijos asociacijos (*EuChemS*) Chemijos istorijos darbo grupės posėdis, kurio metu buvo aptarta 2022 m. ataskaita bei išrinkti keli nauji tarybos nariai 2023–2027 m. laikotarpiui: Šarlotė A. Abnei Salomon, Kristoferis Halmas, Karmen Šmechel (vicepirmininkė) ir Silvija Perez Krijado (sekretorė).

Bendravimas konferencijos metu buvo didžiausia vertybė. Dalyviai turėjo puikią galimybę susipažinti, keistis mintimis ir ateities sumanymais, aptarti būsimus projektus. Kita tarptautinė chemijos istorijos konferencija vyks 2025 m. Ispanijoje, Valensijoje. ■

Šiek tiek minčių, dairantis pro prof. J. Franko buto langus

Dr. Laima Petrauskienė

Lapkričio 29-ąją mes, visas būrys mokslo istorikų ir kitų smalsuolių, dalyvavome skaitymuose, skirtuose chemikui ir gydytojui eruditui, Vilniaus universiteto (VU) profesoriui Andriui Sniadeckiui (1768–1838). Tie skaitymai vyksta kasmet. Juos organizuoja energingoji dr. Birutė Railienė, Lietuvos mokslo istorikų ir filosofų bendrijos sekretorė, Mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekos Mokslinės informacijos skyriaus Bibliografijos sektoriaus vadovė, atrasdama vis naujų A. Sniadeckio veiklos sričių. O jų atrodo yra tiek, kad niekada tie skaitymai nepasibaigs. Ir ačiū Dievui, kad nepasibaigs, nes visada būna įdomu. Skaitymai rengiami vis naujose, tačiau su A. Sniadeckiui susijusiose, vietose. Todėl ir noriu pasidalinti kai kuriomis mintimis, kilusiomis vaikstant po erdvę, susijusią su A. Sniadeckiui ir daugeliu kitų garsių asmenybių.

Šįkart skaitymai vyko name, kuris vadinamas Franko arba Stendalio, arba Franko-Stendalio vardais, t. y. Didžiojoje gatvėje Nr. 1. Dabar čia yra Prancūzų institutas. Tame pačiame name, šalia instituto esančiose erdvėse, įsikūrusi ir Prancūzijos ambasada.

Vaizdas į Piatnickajos cerkvę

Trumpai priminsiu tiems, kurie galbūt nebuvo susidūrę su žymių žmonių, gyvenusių šiame name, vardais.

XIX a. pradžioje, beveik 20 metų čia gyveno gydytojas prof. Jozefas Frankas, atvykęs iš Austrijos darbuotis Vilniaus universitete. Diegė naujoves, įsteigė Vakcinacijos

institūtą, kuriame buvo gaminama vakcina nuo raupų ir skiepijami gyventojai. Buvo ir muzikantas, jaunystėje klavesino pamokas lankęs pas Vofgangą Amadėjų Mocartą, bendravęs su Haidnu ir Bethovenu. Franko žmona buvo gera dainininkė, tad jie abu organizuodavo Vilniuje operų pasirodymus, pelną iš kurių skyrė labdaros organizacijoms.

Stendalis, kurio romanais taip žavėjomės jaunystėje, Vilniuje lankėsi du kartus su Napoleono armija (buvo armijos intendantas ir tuomet dar vadinosi savo tikru vardu ir pavarde – *Henry Beyle*). Vėliau pasirašinėjo savo romanus Stendalio slapyvardžiu. Pirmąkart Vilniuje jis lankėsi, Napoleonui žygiuojant į Maskvą (kuriame name tada buvo apsistojęs, neaišku), o antrąkart – 1816 m. gruodžio 6–7 d. – traukiantis nuo rusų kariuomenės, nes intendantūra ir išdinė buvo įsikūrusi būtent šiame name.

1804 m. ši namą nusipirko universitetas savo darbuotojams apgyvendinti. Čia gyveno daugybė garsių universiteto profesorių, tarp jų ir prof. **Andrius Sniadeckis** (1823–1838 m.).

Mūsų skaitymų salė buvo Mediatekoje, įkurtoje buvusiam J. Franko bute, tiksliau, toje erdvėje, kur tas butas buvo, nes dabar viskas perdaryta pagal šiuolaikinius poreikius.

Piatnickajos cerkvė 1807 m.

Suprantama, kad visi fotografuojantys puolė prie langų, išeinančių į gražiausią šios vietos panoramą – Pilies ir Didžiosios gatvių susiliejimą. Nufotografuoju vaizdą, atsiveriantį į Piatnickajos cerkvę, ir susimąstau, kokią vaizdą matė Franko šeima? Akivaizdu, kad naujo

■ Nukelta į 6 p.

Šiek tiek minčių, dairantis pro prof. J. Franko buto langus

■ Atkelta iš 5 p.

pastato, stovinčio kiek kairiau, tikrai nematė. O kaip Šv. Paraskevės (arba Piatnickajos) cerkvė? Ar ji jau stovėjo šioje vietoje? J. Frankas įsikėlė į šį namą 1805 m. ir gyveno iki 1823 m., po to su šeima grįžo į Vieną.

Piatnickajos cerkvė turi ilgą istoriją. Ji pastatyta 1345 m. kunigaikščio Algirdo žmonos Marijos Vitebskietės iniciatyva. Šventovė daug kartų degė, būdavo apleista, vėl atstatyta, priklausė tai unitams, tai stačiatikiams; tad ir jos išvaizda nuolat keitėsi. 1748 m. visiškai sudegė ir daugelį metų buvo neatstatyta. Išlikęs paveikslas, kuris liudija, kad 1807 m. cerkvė buvo visiškai apleista. Tad atrodo, kad gyvenimo Vilniuje pradžioje Frankai pro savo langus matė liūdną jos vaizdą, o ir visa aikštė nebuvo Vilniaus puošmena. Cerkvė 1839 m. grąžinta stačiatikiams, kurie 1864–1865 m. (tuoj po 1863 m. sukilimo numalšinimo) ją rekonstravo pagal architekto Nikolajaus Čiagino projektą. Būtent tokią, rekonstruotą N. Čiagino, ją dabar ir matome.

Straipsnio pavadinime užsiminiau, kad kalbėsiu apie mintis, kilusias žvelgiant pro langą, tad leisiu savo mintims nušokti į laikotarpį, nesusiūsiu su Franku, bet siejamą su šia cerkve. Taigi, kas buvo architektas Nikolajus Čiaginas (arba Čaginas – rašoma įvairiai)? Apie jį galima rasti gražių apibūdinimų, rašytų okupacinės rusų valdžios laikais. Deja, tos „grožybės“ kartojamos daug kur ir dabar, nes juk reikėjo pagrįsti, kodėl Vilniuje XXI a. pradžioje, antrajame nepriklausomybės dešimtmetyje, prestižinėje vietoje atsirado Čiagino restoranas. Ir Palangoje taip pat – miesto centre, Basanavičiaus gatvėje. O gal ir dar kur nors Lietuvoje, nežinau. Pasiremsiu labai trumpa ištrauka iš Lietuviškosios enciklopedijos V tomo, išleisto Kaune 1937 m.: „Jis ypatingai pasižymėjo Vilniaus architektūros paminklų griovimu bei jų perdirbimu-pritaikiniu oficialiajai rusų dvasiai. 1867 perdirbo šv. Kazimiero bažnyčią į pravoslavų soborą <...> 1872 sugriovė Trakų vartus <...>“ O geriausiai N. Čiaginą apibūdina ištrauka iš jo paties minčių, kurias galėjau perskaityti metų pradžioje Istorijų namuose vykusiame parodoje „Aš esu vilnietis“. Būtinai perskaitykite. Rusų akademiko „vertingos“ mintys – tai mintys akademiko, gerai žinančio, kaip palaužti tautos dvasią. Ironizuojant: o kodėl gi Vilniuje nėra Muravjovo-koriko restorano? Gražiai pritaipytų prie savo bičiulio N. Čiagino.

N. Čiagino portretas

Dažną sekmadienį, gerdami arbatą su savo artimu bičiuliu generalgubernatoriumi Michailu Nikolajevičiumi Muravjovu, aptariame mūsų bendrą viziją šiam nepaklusniam Rusijos imperijos pakraščio miestui sutramdyti. Norint palaužti dvasią, pirmiausia reikia pakeisti veidą. Ėmiausi daugelio projektų vienu metu, kad mieste nebekiltų abejonių, kas jo šeimnininkai. Tarp pirmųjų mano, kaip gubernijos architekto darbų – Dievo Motinos Ėmimo į Dangų soboro – stačiatikių katedros ir religinio centro – atstatymas. Kol vyko didžiojo soboro statybos, 1865 metais Georgijevskojos aikštėje pagal mano projektą buvo pastatyta ir Aleksandro Neviščio koplyčia. Ja jam žinome 1863–1864 metų maišto malšinime žuvusiųjų atminimą. Tą maištą jie vadina sukilimu.

N. Čiagino mintys

Primenu, kad Piatnickajos cerkvės rekonstrukcija atlikta tuoj po 1963 m. sukilimo numalšinimo, „kad mieste nebekiltų abejonių, kas jo šeimnininkai“ (cituoju N. Čiaginą). Bet to maža. Dar reikėjo sukurti ir legendas, patvirtinančias Vilniaus rusiškumą. Ir vienoje iš cerkvės išorės nišų atsirado akmenyje iškalta užrašas, kad čia šioje cerkvėje 1705 m. buvo krikštytas įžymiojo rusų poeto Aleksandro Puškino senelis afrikietis Hanibalas, kurio krikšto tėvas buvo pats Rusijos imperatorius Petras I. Iš tikrųjų Hanibalas buvo A. Puškino prosenelis. Ši legenda, užtvirtinta N. Čiagino veiklos metu, kartojama iki šiol: kai kur – kaip tikras faktas (pvz., Vikipedijoje), o kitur – kaip nepatvirtinta legenda. Mokslininkai sako, kad nėra jokių šaltinių, patvirtinančių šį faktą: legenda sukurta A. Puškino pasakojimų motyvais, tačiau jo nelabai domino tiksli istorija, rūpėjo tik romantinė jos pusė.

O dabar vėl mintimis grįžtu į Prancūzų institutą. Prieš prasidedant skaitymams, pavaišėjome po jo patalpas. Viduje – viskas jauku ir gražu, tačiau labai šiuolaikiška: pakeistos erdvės, daug stiklinių durų ir gerokai pažemintos lubos. Tiksliau sakant, vietoje lubų yra vadinamosios „fabrikinės“ plokštės, po kuriomis patogu išvedžioti elektros

instaliacijas, tačiau kurios gerokai sumažina ir supaprastina erdvę. Autentiškų dalykų likę labai mažai, tik keliose vietose: sienos dekoras, o viename tamsiame, tuščiame kambarėlyje stovi nuostabaus grožio krosnis, tačiau šio kambarėlio paprasti lankytojai nepamato. Išgirstame, kad, prieš

restauruojant, šis namas buvo labai prastos, beveik avarinės būklės, tad reikėjo daug ką perstatyti. Šioje pasakojimo vietoje toks „dinozauras“, kaip aš, labai nustembu, nes name dažnokai lankydavusi 1972 m. ir jokių avaringumą jis tuomet nekvepėjo. Čia dvelkė tik senovė. Ir še tau: nepraėjus pilniems 20-čiai metų, tokia liūdna būklė? Mūriniame name, kuris atlaikęs jau ne vieną šimtmetį? Pasiaiškinu pati sau, kad XX a. paskutiniojo dešimtmečio pradžioje Lietuvoje nutikdavo daug stebuklinių įvykių, todėl tiems stebuklams priskiriu ir šį faktą...

Išeinu iš Prancūzų instituto, prasmingai praleidusi laiką, mintimis nusikėlusį į anksčiau amžius, maloniai pasišnekėjusi su kolegomis prie kavos puodelio. Bet neišsinešu jokios šių namų autentiškos dvasios. Pora senų dekorų ir slaptoji, gražioji krosnis – gal kiek per mažai? Nėra to įstabaus autentiškumo jausmo, kurį galima patirti kitur, pavyzdžiui, Čiurlionių mediniame namelyje Druskininkuose arba varganame, ankštame kambarėlyje Zalcburge... Mažame kambarėlyje, kuriame gimė didysis Mocartas... Autorė yra Lietuvos mokslo istorikų ir filosofų bendrijos narė

Senovinio dekoru liekanos Prancūzų namuose

GRIMASOS

Mobingo akademija ir akademinis planktonas

(žuvelės, vardu Arlekinas, pasakojimas)

Vieną dieną man, žuvelei, vardu Arlekinas, ramiai plaukiojant savo nuobodokame akademiname akvariume, pelekas netyčia užkliuvo už intriguojančios ir bangas bandančios kelti temos. Ne toks rafinuotas akvariumo gyventojas pasakytų daug „riebiau“ – skaudulio, gal net pūlinio. Laidoje „Atspindžiai“ prof. Rasa Čepaitienė, politologas prof. Algis Krupavičius ir Lietuvos žmogaus teisių asociacijos pirmininkas Vytautas Budnikas kalbėjosi apie toksišką atmosferą akademijoje (taigi ir mano akvariume) bei kitur.

Minėtas atmosferą nuodijantis užkratas, pasirodo, yra mobingas, laidoje pakrikštytas tyliąja pandemija. Kadangi juokdariai, kurių luomui, kaip rodo vardas, priklausau ir aš, priedermė rėžti tiesą. Nesivaržydamas nušviesiu situaciją akademinuose vandenyse. Kas kitas pasakys, kad karalius beveik neapsirengęs, nes tik juokdarius už tokį įžūlumą galvos nenukerta.

Kas yra mobingas?

Pavarčius šaltinius (esu apsišvietusi žuvelė), aiškėja, kad mobingas yra nuosekliai

destruktyvus, ilgai trunkantis, kruopščiai suplanuotas procesas, siekiant asmenį pažeminti, įbauginti, priekabiavimais ir grasinimais sukelti stresą, palaužti, izoliuoti nuo kitų, galiausiai priverčiant palikti įmonę, organizaciją ar socialinę grupę. Neretai griebiamasi pačių nuožmiausių priemonių. Kitaip tariant, tikslas – asmenį nužmoginti. Mobingas gali reikštis įvairiose srityse – darbe, ugdymo ir švietimo įstaigose, socialinėse grupėse. Ne išimtis ir akademija.

Akademinis susidorojimas paprastai būna nesmurtinis. Mandagiai, rafinuotai

vieni akademinės bendruomenės nariai nepagrįstai kaltina, emociškai žemina kitus kolegas, priekabiavimais, taikydami psichologinį smurtą ir terorą. Žodžiu, dorojamasi, mūvint baltomis pirštinėmis, net pats ujamas ne visada supranta, kad su juo elgiamasi netinkamai. Aplinka įpareigoja išlaikyti lygį, juk mokslas – tai šviesa, atitinkamos manieros, ceremonialai ir t. t.

Mobingas akademijoje dažniausiai kyla dėl banalių priežasčių – elementaraus pavydo, regint aukštus akademinis pasiekimus,

■ Nukelta į 7 p.

Mobingo akademija ir akademinis planktonas

(žuvelės, vardu Arlekinas, pasakojimas)

■ Atkelta iš 6 p.

drąsą prieštarauti (dažniausiai tik formaliems) autoritetams, demonstruoti kitokią, nepatogią nuomonę, palaikyti bendruomenės atstumtuosius (tai panašu į žemiausią Indijos kastą – parijus, kurių padėtis tokia niekinga, kad jų nedera net liesti), kažkaip įstengusius nenuskęsti... Be to, persekioja baimė, kad tie drąsuoliai paviešins užimančiųjų aukštą padėtį klaidas ir netinkamą elgesį...

Mobingo aukomis dažniausiai tampa talentingiausi, gabiausi, kūrybiškai ir netradiciškai mąstantys asmenys. Ne tik už jūrų marių, bet ir pas mus universitetai pavirtę skriaudikų smūktomis, nes remia susireikšminusius smulkiau kalibro tironus, pasitelkdami buką, išpuikusį, savavaliuotą biurokratinį aparatą, kuris negailėstingai kankina gabius, bet nepatogius darbuotojus.

Pilkoji zona

Kruvinu moraliniu rašalu rašomos pastabos apie mobingą, bet jis vyksta tik ten, kur tą leidžia stebėtojai. Anglų kalbos žodis *mob*, iš kurio kilo šis niūrus terminas, verčiamas kaip „minia“, „gauja“, „banda“, net „mafija“. Čia vėl švelniai kyštelsiu savo peleką, primindamas, kad kalbame apie akademinę bendruomenę... Taigi mobingui būtina ne tik engėjų gauja, bet ir nebyli minia, stebėtojai. Stanforde atliktas eksperimentas parodė, kad net geriausiems *homo sapiens* atstovams įdavus lazda, juos aprūpinus kitais galios atributais ir statuso simboliais, jie, buvę balti ir pūkuoti, virsta žvėrimis.

Mobingas – tai silpnavalių įrankis susidoroti su nepatogiais asmenimis, keliančiais realią ar įsivaizduojamą grėsmę jų karjerai. Tai socialinis santykis, kuriam būtinas skriaudikas, skriaudžiamasis ir viską nebyliai stebinti masė, minia, kolektyvas, gauja, banda, planktonas ar kas bebūtų. Nuolankiai tylintys avinėliai, kaip taikliai įvardyta šiuos pamąstymus įkvėpusioje laidoje. Kur juos, atkakliai tylinčius, paklusniai spūdinančius, varo? Tikrai ne į privilegijų, statuso ir prestižo rojų... Viskas kaip laukinėje gamtoje – yra kraugeriai, grobuonys, kurie puola, persekioja, medžioja, ir

maitėdos, mintančios jų puotos likučiais. Aukos jau nebebus... Skirtumas tik tas, kad gyvūnai savų neėda. Bet mes, *homo sapiens*, esame atskira kategorija, ar ne?

Problema dar ir ta, kad mobingas teisiškai siejamas tik su darbo santykiais. Pabandykime suvokti, kol patys to nepatyrėme, kaip demoralizuoja darbuotojus dirbtinai sudaromos tokios sąlygos, kokiomis jie neišvengiamai dirbs prastai. Tai iš anksto pasmerktas reikalas, kaip geležines klumpes sunešioti, tačiau viskas teisėta. Beje, mobingas gali plisti daug toliau. Persekiojama ir ne darbinėje aplinkoje, dažnai kitų rankomis. Tai jau ne mobingas? Pilkoji zona? Ir apskritai mūsų šalyje už mobingą daugių daugiausia galima sulaukti papeikimo ar panašios nuobaudos. Negi kam rūpi, kad asmens persekiojimas yra kriminalinė veikla? Juk tą labai sudėtinga įrodyti. Taip suteikiamas leidimas teisėtai tyčiotis iš kitų.

Žurnalistas Vilius Kavaliauskas, pasipiktinęs konkrečiais konkreto miesto savivaldybės sprendimais, galimai galinčiais pažeisti teisę į privačios nuosavybės neliečiamumą, neseniai sakė: „Beregint eičiau užsirašyti į medžiotojų draugiją. Ar teisė šiuo atveju stabdoma?“

Jei nepriklausote akademinėi bendruomenei, dar nereiškia, kad galite jaustis ramūs. Mobingas klesti visur, kaip kažkada dainavo „Keistuoliai“ (beje, švelniai tariant, „nukosėta“ grupės ABBA dainą). Juos kiek perfrazuojant: būkite budrūs, mieli žiūrovai, mokslų ir menų žinovai, ponai darbininkai, bedarbiai ir daktarai, Seimo nariai, žemdirbiai ir žvejai! Toliau minimi siuvėjai, jūreiviai, lakūnai, kalviai ir kt. Žodžiu, niekad negali žinoti...

Kuo čia dėti gyvūnai?

Kaip minėta, mobingininkai, ypač iš akademinio sluoksnio, aukomis dažniausiai renkasi gabiausius, netradiciškai mąstančius, aukštas bangas keliančius, kitaip tariant, nepatogius asmenis, potencialiai galinčius išstumti „akademikus“ iš šiltos vietos. Panašu į kovą už būvį, natūralią atranką? Man

irgi. Juk ne veltui mobingo sąvoką praėjusio amžiaus antroje pusėje pirmasis pavartojo austrų zoologas, gyvūnų elgsenos tyrinėtojas Konradas Lorenzas, pastebėjęs, kad kartais banda susivienija prieš vieną iš gentainių, kuris, paprastai silpnesnis už kitus, po sisteminio puolimo galiausiai išvejamas. Paklauskite, kuo tai skiriasi nuo mobingo, kuris būdingas *homo sapiens* gentims? Gal tuo, kad persekiojimams skirtų ginklų arsenalas yra gerokai gausesnis, o jeigu tai vyksta akademijoje, kūrybingieji protai pagal išgales ir siautėja išradingai.

Grįžtant prie minėtos laidos, ji taip pat kažkaip natūraliai zoologijos linkme pasuko. Tai logiška. Prisiminkim, kad mobingo esmė – asmens nužmoginimas, išvartymas iš genties ar būrio. Thomo Hobeso terminais kalbant, žmogus žmogui – vilkas, o natūrali žmonijos būklė yra visų karas prieš visus. Tokia žiauri tikrovė. Neiškęsiu nepridūręs, kad net ir akvariumas, angliškai „vandens tanku“ vadinamas, yra mūsų kraujyje, kaip ir džiunglių įstatymai, troškimas perkąsti kitam gerklę, avinėlių tylėjimas (sąrašą galima tęsti)...

Laidos dramaturgija „nurovė stogą“ (tiksliau, akvariumo dangtį), kai pereita prie botanikos. Žiūrovams ir klausovams primintas akademinio bendrabūvio principas – būk žemesnis už žolę, tada niekas tavęs nelies. Vėliau esama situacija dar palyginta su pelke – puiki ekosistema, nieko neturiu prieš (čia, jei kas nesuprato, bandau būti sarkastiška žuvelė). Bet, pala, pala, apie ką kalbama? Apie AKADEMINĘ bendruomenę?! Man, smulkiai žuvelėi, tiesiog balzamas širdžiai... Kokia kompanija! Pasirodo, ne tik mūsų roplo smegenimis mąsto (dabar aš, išprususi žuvelė, bandysiu trumpai paaiškinti, kas ir kaip).

Yra toks gudriai vadinamas neurosekvenčinis smegenų veikimo modelis, pagal kurį žmogaus smegenys panašios į keturių sluoksnų tortą (taip sakė dr. Bruce ir B. Perry, neišsigalvoju). Viršutinis – smegenų žievė, pati „žmogiškiausia“ jų dalis. Šis sluoksnis lemia, kad galime kalbėti, abstrakčiai mąstyti, planuoti, būti kūrybingi, čia saugomos ir mūsų

vertybės bei įsitikinimai. Apačioje yra smegenų kamienas, kontroliuojantis reguliacines organizmo funkcijas, tokias kaip temperatūra, kvėpavimas, pulsas ir pan. Šis sluoksnis vadinamas roplo smegenimis, kurios, gyvybei evoliucionuojant, išsivystė pirmiausia. O ką gali ropliai (apmaudu, tačiau tai pasakytina ir apie mano rūšies atstovus)? Įstengia reaguoti čia ir dabar, pirmiausia vedami savisaugos instinkto. Kai kurie budresni akademinio akvariumo gyventojai čia prisimins tris galimas reagavimo į stresą strategijas („kovok, bėk arba sustink“). Tikslumo dėlei paminėsiu, kad, kylant aukščiau, yra tarpinės smegenys, atsakingos už miegą, apetitą, judesius, ir limbine sistema, reguliuojanti atmintį, emocijas.

Neurosekvenčinis smegenų veikimo modelis atskleidžia, kad smegenys, prieš galvodamos, pirmiausia jaučia, reaguoja. Analogiškai viskas vyksta palaiptamui – iš apačios į viršų, nuo smegenų kamieno iki smegenų žievės. Jokia juslinė informacija nepatenka tiesiai į žievę, savo kelionę visada pradeda nuo kamieno ir kylo aukštyn. Būtent smegenų žievė žmones daro žmonėmis, galinčiais kritiškai vertinti faktus, reflektuoti, abstrahuoti, daryti logiškas išvadas, įsivaizduoti ateitį ir visa tai susieti su svarbiausiais dalykais, t. y. vertybėmis.

Problema ta, kad *homo sapiens* dažnai apsiriboja roplo mąstymu. Ne išimtis (greičiau taisyklė) ir akademiniai sluoksniai. Kaip teisingai pabrėžta šiuos pamąstymus inspiravusioje laidoje, dominuoja materialinio gyvenimo, individualizmo, karjerizmo ir konkurencijos instinktai, o ne kūryba, saviraiška, bendruomeniškumas ar bendradarbiavimas.

Oi, kolegos išgrūs mane lauk iš akvariumo, nes pažeidžiau akademinę etiką – išnašų nesudėjau! Bet juk čia visai kitas žanras, už šią laisvalaikio refleksiją niekas manęs neatestuos, gal net nebaus. O tie, kam įdomu, susiras patys. Būdamas įžūli žuvelė, pajuokausiu, kad dažnu atveju išnašos – tinginiams, o jei kas su šia mintimi nesutinka, gali mesti akmenuką į mano akvariumą. (*Pabaiga – kitame numeryje*)

TAUTOS ISTORIJOS PUSLAPIAI

„Mokslo Lietuvos“ 21-ajame numeryje, minėdami Vyriausiojo Lietuvos išlaisvinimo komiteto 80-mečio sukaktį, pažymėjome,

kad vienas svarbiausių VLIK dokumentų yra Lietuvos charta, parengta Augsburgėje 1949 m. birželio 14 d. ir paskelbta leidinyje „Pasaulio

lietuvių bendruomenė“. Chartoje išreikšti lietuvių išeivijos tautinio solidarumo principai.

Šiame numeryje skaitytojams primename šį neeilinį svarbos dokumentą:

LIETUVIŲ CHARTA

LIETUVIŲ TAUTA, užsigrūdinusi amžių kovose dėl teisės laisvai ir nepriklausomai gyventi savo tėvų žemėje, vieninga valia siekia savo gyvybę, kalbą, tautines bei valstybines tradicijas išlaikyti, kurti ir ugdyti, kad savo tautine kultūra visuotinei žmonių giminės pažangai bendradarbiaudama, vykdytų Visagalio valią ir laisvo žmogaus pašaukimą. Lietuvių Tautos amžinųjų siekimų vardan skelbiama ši LIETUVIŲ CHARTA:

1. Tauta yra prigimtoji žmonių bendruomenė. Niekas negali būti prievartaujamas savo ryšį su tautine bendrija nutraukti. Pasaulyje pasklidę lietuviai sudaro vieningą Pasaulio Lietuvių Bendruomenę.

2. Žmogus turi prigimtąją teisę laisvai išpažinti ir ugdyti savo tautybę. Lietuvis lieka lietuviu visur ir visada. Savo tėvų išlaikytą

Lietuvių Tautos gyvybę lietuvis perduoda ateities kartoms, kad amžinai gyventume.

3. Kalba yra stipriausias tautinės bendruomenės ryšys. Lietuvių kalba lietuviui yra tautinė garbė.

4. Šeima yra tautos gyvybė. Lietuvis kuria lietuvišką šeimą.

5. Tautinė kultūra yra kelias į tarptautinį pripažinimą ir bendravimą. Apreiškdamas tautos genijų, tautinė kultūra įneša savaimingą indėlį į visuotinius žmonių giminės laimėjimus. Kiekvieno lietuvi priedermė sudaryti sąlygas tautinei kultūrai.

6. Valstybė yra aukščiausiaji tautinės bendruomenės organizacija. Valstybinė nepriklausomybė yra tautinės kultūros ugdymo ir išlikimo sąlyga. Darbu, mokslu, turtu ir pasiaukojimu lietuvis kovoja, kad apgintų ir

išlaikytų nepriklausomą Lietuvos valstybę.

7. Mokykla yra tautinės dvasios židinys. Kiekvieno lietuvi kilniausioji pareiga būti lietuvių mokyklos rėmėju.

8. Draugija yra tautinės kultūros veiksminga talkininkė. Lietuvis kuria ir palaiko religines, kultūrines, jaunimo, savišalpos, profesines ir kitas lietuvių draugijas.

9. Mūsų tėvų kovos ir aukos dėl lietuviškos knygos yra testamentinis įpareigojimas visoms Lietuvių Tautos kartoms. Lietuvis organizuoja ir remia spausdintą lietuvišką žodį.

10. Tautos istorija yra geriausia tautos mokytoja. Lietuvis brangina savo tautos praeitį ir tautinius papročius. Lietuvis stengiasi būti vertas savo protėvių, kad paliktų pagarbų pasididžiavimą savo palikuonims.

11. Tautinis solidarumas yra aukščiausia

tautinė dorybė. Lietuvis ugdo tautinį solidarumą. Visi lietuviai yra lygūs tos pačios tautos vaikai, tarp savęs broliai. Tautinio susipratimo ir lietuvių vienybės ženklai kiekvienas lietuvis moka nuolatinį tautinio solidarumo įnašą.

12. Lietuvių tautinės spalvos: geltona–žalia–raudona. Lietuvių tautinė šventė – Vasario 16-oji. Lietuvių šūkis: „Lietuviais esame mes gimę, lietuviais turime ir būt!“

13. Lietuvis yra lojalus savo gyvenamajam kraštui. Lietuvių santykiai su nelietuviu nustato artimo meilė ir pagarba kiekvieno žmogaus laisvei, garbei, gyvybei, sveikatai ir turtui. *Šaltinis: Lietuvių chartos tekstas leidinyje „Pasaulio lietuvių bendruomenė“ (1949 09 20; Lietuvos centrinis valstybės archyvas)*

TRUMPI PRANEŠIMAI

Prezidentas Anatanas Smetona

Lietuvos Respublikos pirmojo Prezidento Anatano Smetonos sukaktis. 2024 m. sukaks 150 metų nuo pirmojo Lietuvos Prezidento A. Smetonos gimimo. Gimė 1874 m. rugpjūčio 10 d., Užulėnyje, tuometiniame Taurėnų valsčiuje, Vilksmergės apskrityje. 1923–1927 m. Lietuvos universitete dėstė etiką, senovės filosofiją, lietuvių kalbos stilistiką. 1926 m. jam suteiktas docento vardas, 1932 m. Vytauto Didžiojo universitete suteiktas filosofijos garbės daktaro laipsnis. Išvertė klasikinių veikalų iš graikų kalbos, buvo laikomas vienu geriausių lietuvių kalbos stilistų. 1924–1940 m. buvo Tarptautinio banko valdybos vicepirmininkas. Prezidentavimo laikas: 1919 m. balandžio 6 d. – 1920 m. birželio 19 d., 1926 m. gruodžio 19 d. – 1940 m. birželio 15 d. Žuvo 1944 m. sausio 9 d. gaisro metu Klivlande, Ohajo valstijoje, JAV. 1975 m. A. Smetonos palaikai buvo

perkelti į Visų Sielų kapines Čardone, Ohajo valstijoje (angl. *All Souls Cemetery, 10366 Chardon Rd, Ohio*). Šių kapinių mauzolijoje greta palaidota ir Prezidento žmona Sofija Chodakauskaitė-Smetonienė, mirusi 1968 m. gruodžio 28 d. Šiomet suėjo 55 metai nuo jos mirties.

Paminklas Lietuvos policijai. Gruodžio 7 d. Laisvės alėjos ir Vytauto prospekto sankirtoje, priešais atnaujintą Kauno apskrities Vyriausiojo policijos komisariato pastatą, atidengtas paminklas Lietuvos policijai. Tai beveik aštuonių metrų aukščio obeliskas, skirtas Lietuvos policijos šimtmečiui. Kūrinio autorius – Lietuvos nacionalinės kultūros ir meno premijos laureatas, dailininkas ir skulptorius prof. Arūnas Sakalauskas, o projektą rengė architektas Kęstutis Mikšys. Tribriaunio granito obelisko viršūnę puošia iš visų pusių pastebimas dvigubas Jogailaičių kryžius, postamente matosi šviesūs policijos ženklų kontūrai. Ant obelisko plokštumų įkomponuotas Lietuvos policijos šūkis: „Ginti. Saugoti. Padėti.“ Naujasis obeliskas dedikuotas artėjančiam Lietuvos policijos vardo šimtmečiui.

Pastebėtina, kad Lietuvoje milicininkai-savanoriai Lietuvoje veikė jau nuo 1918-ųjų, tačiau tik 1924 m. sausio 1-ąją ši valstybinė institucija oficialiai pervadinta į Lietuvos policiją.

Europos Sąjunga keičia migracijos politiką. Europos Sąjungoje (ES) ir su ja glaudžiai susijusiose Norvegijoje ir Šveicarijoje pernai gauta 996 tūkst. prašymų

Paminklas Lietuvos policijos 100-mečiui

suteikti prieglobstį. Lyginant su ankstesniais metais, jų skaičius smarkiai išaugo. ES prieglobsčio agentūros teigimu, daugiausia prašymų sulaukė Vokietija, Prancūzija, Ispanija, Austrija ir Italija. Prieglobsčio bloke ieškančių asmenų sąrašo pirmose vietose – Sirijos, Afganistano, Turkijos, Venesuelos ir Kolumbijos piliečiai.

Lietuvos švietimo darbuotojų profesinės sąjungos (LSDPS) padėka. LSDPS išreiškė padėką visiems bendražygiams, išreiškusiems paramą streikuojantiems mokytojams

už principingai išreikštą siekį keisti situaciją švietimo sektoriuje. Šiame dokumente rašoma: „Vieni iš aktyviausių piliečių visada buvo ir iki šiol yra mokytojai. Būtent jie ne tik suteikia žinių, gebėjimų, bet ir savo pavyzdžiu ugdo pilietines galias. <...> Švietimo sistema yra ties grėsminga riba, kai matome, jog geriausi mokytojai, geriausi kolegos traukiasi, o naujų nerandama. Deja, ši valdžia trejus metus problemų nespėdė.“

LSDPS parengtame dokumente pažymima: „Galų gale ir aukštųjų mokyklų darbuotojus vienijanti profsąjunga, prieš tai pasirašiusi sutartį su ŠMSM, paskui oficialiai streikuojančius palaikė. <...> Taip pat dėkojame tiems, kurie visokeriopai rėmė į kovą pakilusius švietimo darbuotojus. Jūsų tikėjimas, kad paprastas žmogus gali ryžtingai išsakyti savo poziciją ir lemti pokyčius, padėjo išverti pačiomis sunkiausiomis akimirkomis.“

Gyvenimas iliuzijų pasaulyje. Tariamą, norimo, įsivaizduojamo vaizdo priėmimas už tikrovę (angl. *wishful thinking*) – pati didžiausia mūsų civilizacijos nelaimė. Pasaulis neabejingai žiūri filmą, ir nei Jungtinių Tautų, nei kitų valstybių vadovai nesugeba pasiūlyti jokios apčiuopiamos formulės krizei išspręsti. Tai dar sykį įrodo, kokių vidutinybių laikmečiu mums tenka gyventi. Kai žmogus turi keletą milijonų, jis mano esąs vertas valdyti provincijos miestelį. Kai turtuolio apyvarta pasiekia milijardą – miestą. Kai žmogus uždirba keliolika milijardų, jam atrodo, kad jis valdo ir gali šokdinti visą pasaulį. ■

NAUJOS KNYGOS

Česlovas Iškauskas (2022): LIETUVIAIS ESAME MES GIMĘ: intriguojančios ir negirdėtos istorijos apie pasaulinio garso asmenybes, kurių šaknys Lietuvoje. Kaunas, 360 p.

Nuostabios, intriguojančios, netikėtos ir stulbinančios istorijos apie pasaulyje garsias asmenybes ir jų sąsajas su Lietuva, kurias pasakoja politikos apžvalgininkas Česlovas Iškauskas. Ar tikrai Kristupas Kolumbas – Jogailos vaikaitis? Ar charizmatiškojo Vudžio Aleno protėviai kilę iš Panevėžio? Ar Borisas Džonsonas kilęs iš litvakų, o Džo

Baidenas tikrai turi lietuviškų šaknų?

Mūsų – lietuvių – yra tik kiek daugiau, nei 4 milijonai. Užsienio šalyse išsibarstę net 1,3 mln. lietuvių kilmės žmonių, ir jie yra ne tik braškių ar pomidorų skynėjai, statybininkai, fabričių ir kavinių darbuotojai ar perspektyvūs biurų klerkai. Savo pėdsaką, neretai labai ryškų, mūsų tėvynainiai palikę visame pasaulyje. Per kelias emigracijos bangas į JAV, o vėliau ir į Europos šalis, išskaliavo daug žmonių, visai garsinusių Lietuvą – kartais garbingai, kartais, deja, jai kenkusiu. Suprantama, kad daugelis jų

buvo įvairiaspalvės, kartais marginalinės asmenybės, dėl kurių darbų ginčai verda iki šiol. Galbūt jos net ne lietuviškos kilmės, o tik kilusios iš mūsų kraštų arba susijusios su Lietuva įvairiais giminytės ryšiais, o gal tiesiog gyvenusios Lietuvoje. Dauguma jų nebekalba lietuviškai ir iš viso apie Lietuvą mažai ką žino. Tačiau įvairūs šaltiniai sako – šie žmonės turi ryšių su mūsų nedidele, bet nepaprasta šalimi.

„Mokslo Lietuvos“ skaitytojams pateikiame ištrauką iš šios knygos. ■

Įdomios istorijos. Garsenybė iš Radvilų giminės: Robertas Džeimsas Šileris

Iš tikrųjų, Lietuva turi kuo didžiuotis. Visų įžymiųjų nesuminėsi. O štai šis pasaulinio garso vyras, kurio seneliai kilę iš Gaurės kaimo, buvusio netoli Prūsijos sienos, prieš 10 metų gavo Nobelio ekonomikos premiją. Kas jis?

Tikras lietuvis

Viename iš straipsnių skundėmės, kad su Lietuva susijusių Nobelio premijos laureatų vos vienas kitas, kai kitos šalys mus gerokai lenkia. Lyg kregždė lizdą keletą metų lipdydamas šią knygą, nuomonę pakeičiau, ir dabar esu įsitikinęs, kad mes niekuo nenusileidžiame kitoms tautoms. Antai, vienas leidinys suskaičiavo, kad pasaulyje yra iš viso 10 Nobelio premijos laureatų, turinčių tiesiogines sąsajas su Lietuva. Būtent tiesiogines, o kur dar netiesiogines? O jeigu neskaičiuotume vien tik šių laureatų (juk

Nobelio premijos įteikiamos tik 120 pastarųjų metų), o pridėtume per amžių amžius pasireiškusių iškilusių įvairių tautybių Lietuvos žmones... Beje, Nobelio premijos teikiamos kiekvienų metų gruodžio 10-ąją dieną – A. Nobelio mirties dieną...

Bostone išleista „Visuotinė lietuvių enciklopedija išvardijo tą „lietuvišką“ laureatą dešimtuką*. Štai jie lietuvių kilmės arba iš Lietuvos kilę Nobelio premijos laureatai: M. Calvinas (1961), Cz. Miłoszas (1980), A. Klugas (1982), B. Lownas (1985), G. B. Elion (1988), N. Gordimer (1991), D. M. Lee (1996), S. Brenneris (2002), M. Levittas, R. J. Šilleris (2013).

Radvilų palikuonys?

Šį kartą mus domina paskutinė šio sąrašo pavardė – Robertas Džeimsas Šileris (angl. *Robert James Shiller*), kuriam 2013 m. gruodį

premią skirta už reikšmingus pasiekimus ekonomikos srityje. Beje, tąkart šią premiją gavo dar vienas lietuviškų šaknų turintis mokslininkas biofizikas Maiklas Levitas (*Michael Levitt*), kurio tėvai yra kilę iš Plungės. Jis apdovanotas Nobelio chemijos premija. Pridursime, kad jo tėvas buvo lietuvis, o motina – čekė, o pats mokslininkas gimė Pietų Afrikos Respublikoje ir turi JAV, Izraelio bei Didžiosios Britanijos pilietybę. M. Levito pusbrolis Abelis Levitas su žmona Glenda daug nuveikė, įsteigiant Tolerancijos centrą Plungės „Saulės“ gimnazijoje, įamžinant sunaikintos Plungės žydų bendruomenės atminimą.

Su M. Levitu kartu premijas gavo Vienoje gimęs austras Martinas Karplusas (*Martin Karplus*) bei Amerikos ir Izraelio chemikas Arijas Varšelis (*Arieh Warshel*). O ekonomikos srityje kartu su R. Šileriu laureatais tapo

JAV mokslininkai iš Čikagos universiteto Larsas Peteris Hansenas (angl. *Lars Piter Hansen*) ir Judžinas Fama (angl. *Eugene Fama*). Pasak Švedijos karališkosios mokslų akademijos, premija jiems buvo skirta „už jų atliktą turto kainų empirinę analizę“.

Daugiausia informacijos apie R. J. Šilerio šaknis pateikiama Nobelio premijos įteikimo proga jo paties parašytoje autobiografijoje**. Jo seneliai – iš tėvo pusės Jurgis Ignas Šileris ir Amelija Milerūtė, iš motinos – Vincas Radvilas ir Rozalija Šėrytė – į Ameriką atvyko atskirai tarp 1906 ar 1908 m. ir 1910 m. Senelių iš motinos pusės pavardės to meto Lietuvoje buvo rašomos vokiškai, nes jų gimtasis Gaurės kaimas buvo netoli Prūsijos sienos. Tačiau jie gerai nekalbėjo vokiškai ir tik atvykę į JAV sutiko, kad pavardės būtų rašomos angliškai – *George Shiller* ■ Nukelta į 9 p.

Įdomios istorijos. Garsenybė iš Radvilų giminės: Robertas Džeimsas Šileris

■ Atkelta iš 8 p.

(senelio brolis pasirinko *Michael Schiller*), *Amelia Miller, Rosalia Serys, Vincent, Vincas ar William Radzivil ar Radziwil*. Šie vardai ir pavardės kituose šaltiniuose rašomi dar kitaip, pavyzdžiui, vokiškai Sziler, lenkiškai Radziwil. Tad galima manyti, kad pastaroji pavardė yra garsiųjų Radvilų palikuonių atmaina, juk antroji kunigaikščio Žygimanto Augusto žmona Barbora Radvilaitė (lenk. *Barbara Radziwill*) valdė ketelį Panemunės pilių.

Savo autobiografijoje R. Šileris rašo, kad jo pusseserė režisierė Nijolė Krotkutė atsekė Radvilų šaknis XIV amžiuje ir mano, kad jo herojai – grynakraujai lietuviai. Ji kelia hipotezę, kad Radvilų pavardė leidžia manyti, jog pasaulinio garso ekonomisto gyslomis gali tekėti ir Lietuvos didikų Radvilų kraujas. „Protėvis Radvila buvo Žygimanto Augusto laikų matininkas, atvykęs į Žemaitijos ekonomiją daryti matavimų valakų sistemai. Radvilos perkėlė savo matininkus į Žemaičių ekonomiją. Jie ten apsislojo, gavo įvairių privilegijų“, pasakojo N. Krotkutė***.

Wikipedia nurodo, kad jų gimtasis Gaurės kaimas iki šiol yra 12 km nuo Tauragės, pakeliui į Prūsiją. Tad čia buvo įsikūrusi muitinė, o carizmo laikais per miestelį ėjo vienas pagrindinių knygnešių kelių, nes šalia buvo vadinamoji Beržinės „kordona“ – carinės žandarmerijos kontrolės postas. Pagal N. Krotkutės versiją, Radvilos buvo laisvi valstiečiai, gana turtingi, jie išsiplėtė po visą Joniškio rajoną. N. Krotkutės senelė ir R. Šilerio senelis buvo sesuo ir brolis, jie gimė Rimšonių kaime, o R. Šilerio senelis iš tėvo pusės buvo iš Tauragės rajono Gaurės kaimo. Jie galėję turėti ir vokiško kraujo.

Iš panemunės – į ekonomikos elitą

Miestelio žydus skaudžiai palietė caro

įvestos „sėslumo zonos“, nuolatinis jų persekiojimas, neaplenkė jų ir holokaustas. Tačiau neradau patvirtinimo, kad Šileriai turėtų žydiško kraujo, o ir kalbėjo šiek tiek vokiškai. O 2013 m., gavęs Nobelio ekonomikos premiją, greitai aplankė Lietuvą ir viešnagės metu žurnalistas pasakojo: „Mano močiutė išvažiavo iš Lietuvos viena, būdama vos 20 m. Ji man pasakojo, kad viena atvyko į JAV, nes norėjo išvengti sutartos santuokos. Jos tėvai norėjo, kad ištekėtų už tam tikro vaikiną, o ji nusprendė geriau išvykti.“ Jis darė išvadą kad lietuviams būdingas nepaklusnumas diktatui, prievartai, nepriklausomybės troškimas****.

Kaip minėjau, R. Šilerio seneliai į Ameriką išvyko skirtingu metu: vieni 1906 m. ar 1908 m., kiti 1910 m. Įsikūrusios senelės rašė ilgus laiškus Lietuvoje likusioms giminėms, ir tos žinutės galbūt paskatino Atlantą įveikti ir kitiems profesorius protėviams. Jo senelį J. I. Šilerį išvykti paskatino 1904 m. Rusijos ir Japonijos karas, baimė būti paimtam į rekrūtus, nes tuo metu Lietuva priklausė Rusijos imperijai. Tuo metu 18 metų senelė A. Miller bėgo nuo jai nepriimtinos santuokos su nepatinkančiu vaikinu. Abu seneliai į Ameriką atvyko atskirai, tvirtinama R. Šilerio knygoje „Finansai ir geroji visuomenė“ (angl. „*Finance and Good Society*“)***. Vincentas (Vincas) Radvilas lankė Klyvlando meno institutą. Kita senelė Rosalia Serys įsikūrė Londone.

Tėvas Bronislavas Petras Šileris (*Benjamin Peter Shiller, 1911–1979*) buvo inžinierius išradėjas, vedęs Rūtą Radvilę (Radvilaitė, *Ruth Radziwill*). 1946 m. kovo 29 d. gimęs Robertas vedė aštuoneriais metais jaunesnę vietos merginą, tapusią psichologe, Virginiją Mariją Folstich (*Virginia Marie Faulstich*, trumpiau – Ginny). V. M. Shiller 1984 m. išleido knygą apie vaiko ir tėvų ryšį (angl. „*Joint and maternal custody: the outco-*

me for boys aged 6-11 and their parents“).

Po kiek laiko tėvas įkūrė dujų iš smėlio gamybos įmonę „The Sahara Corporation“, tačiau šios verslo pastangos atėmė daug jėgų ir, sulaukęs 63 metų, 1973 m. jis patyrė širdies smūgį. Robertas rašo, kad, stebėdamas šias pastangas, jis visą laiką mąstė, kaip neblogas verslo ir ekonomikos idėjas paversti gyvybingomis, kad joms įgyvendinti vyriausybė rastų priemonių. Tuo tarpu geros idėjos nebūdavo praktiškai įgyvendinamos.

Religiniai įsitikinimai Robertą palietė, kai jis perskaitė 1930 m. – dar toli iki jo gimimo – „The New York Times“ laikraštyje paskelbtą Alberto Einsteino straipsnį „Religija ir mokslas“ („*Religion and Science*“). Galbūt tėvas į jį atkreipė dėmesį. Kaip ir tėvai, jis yra metodistas – krikščioniškos protestantų pakraipos atstovas. Jau 1960 m., jam įstojus mokyti į Soutfildo aukštąją ekonomikos mokyklą netoli Detroito, ketveriais metais vyresnis brolis Johnas jam atnešė Paulo Samuelsono knygą „Ekonomika“ (vėliau, po 10 metų, šis autorius gaus Nobelio ekonomikos premiją), kuri jam atvėrė akis ir tapo tarsi vedliu į ekonomikos modelių tyrinėjimo aukštumas, pasakoja R. Šileris savo autobiografijoje.

Be pasakojimo apie mokslo pasiekimus, Jeilio universiteto profesorius atskleidžia ir šeiminius ryšius. Savo Ginny jis sutikęs 1974 m. folklorinių šokių šventėje. Tuomet jai buvo 37 m., ji studijavo Delavero universitete klinikinę psichologiją. Robertas pasakoja, kad po jų santuokos 1976-aisiais jis ėmė domėtis psichologijos knygomis, o žmoną dažnai patraukdavo jo ekonomikos idėjos. Jie kartu parašė straipsnį „Ekonomika kaip pasaulio filosofija“.

Žvaigždė Lietuvoje

Iš tiesų profesorius nepamiršta savo ša-

knų. Jis iki šiol bendrauja su savo giminaičiais Lietuvoje, dažnai atvyksta į savo gimtinę. Nuo 1974 m. Lietuvoje jis pabuvojo beveik 10 kartų. Profesorius skaitė paskaitas Vilniaus universitete, jam suteiktas ISM Vadybos ir ekonomikos universiteto Garbės profesoriaus vardas. Kai 2013 m. gruodį jam buvo įteikta Nobelio premija ekonomikos srityje, po kelių dienų jis vėl – jau ketvirtą kartą – lankėsi Lietuvoje. Susitiko su Prezidente D. Grybauskaite. Nekilnojamojo turto tema kartu su Lietuvos banko ekspertais diskutavo tarptautinio socialinio tinklo „Global Lithuanian Leaders“ organizuojamame renginyje, taip pat kalbėjo apie „burbulą“ investicijų pasaulyje su Investuotojų forumo nariais, remdamasis savo knyga „Finansai ir geroji visuomenė“ (angl. „*Finance and the Good Society*“), ISM Vadybos ir ekonomikos universitete skaitė paskaitą. 2021 m. gruodžio pradžioje šiam lietuvių kilmės Jeilio universiteto profesoriumi Lietuvos konsulate Niujorke įteiktas ordinas „Už nuopelnus Lietuvai“.

Šaltiniai:

* <https://www.vle.lt/straipsnis/nobelio-premija/>.

** <https://www.nobelprize.org/prizes/economic-sciences/2013/shiller/biographical/>

*** <https://www.lrytas.lt/lietuvsdiena/aktualijos/2013/10/16/news/nobelio-premijos-laureatas-r-shilleris-grynakraujis-lietuvius-4778794>

**** <https://alkas.lt/2013/12/13/nobelio-ekonomikos-premijos-laureatas-apie-lietuviskas-saknis-ir-nt-burbulus>.

***** Shiller, Robert, *Finance and the Good Society*, Princeton, 2012.

***** <http://www.econ.yale.edu/~shiller/>

Leonas Milčius (2023). **Eilėraščiai LKAUNUI. Eilėraščių ir fonuotrukų rinkinys. Kaunas, „Eurispauda“, 134 p.** Tai neseniai išėjusi Kovo 11-osios Akto signataro dr. L. Milčiaus poezijos ir jo rinktinių nuotraukų rinktinė. Poetiniu žodžiu ir fotomenininko žvilgsniu pristatomas Nemuno ir Neries santakoje esantis ne tik vienas svarbiausių Lietuvos miestų, Vilniaus krašto okupacijos metais buvo Pirmosios Respublikos sostinė, bet ir mokslo, kultūros ir pramonės centras, kurio architektūros paveldas neseniai įrašytas į UNESCO lobyną. Rinktinė primena tiek Kaunui, tiek ir

visai Lietuvai svarbius įvykius, neeilines asmenybes ir gamtovaizdžius. Atsivertę šią knygą, jos iš rankų nebepaleisite iki paskutiniojo puslapio. „Mokslo Lietuvos“ skaitytojų dėmesiu – eilėraščių, atitinkantis didžiųjų metų švenčių laukimo nuotaiką J. J.

Prieššventinis Kaunas

Tada toks nebuvai gražus. Ne, nebuvai, Už durų užvertų praeidavo Kalėdų šventės, Tik stalą motinos uždengdavo baltai, O žvakių šviesoje prigesdavo ryškiausias lempas.

Nors gatvės nešvietė spalvom, tačiau jutai – Jau Kūčių vakaras per miestą eina. Žvelgei į dangų ir, rodos, jo toliuose matei Sužibusią Betliejaus žvaigždę brangią.

Tiktai vėliau, jau valdžiai leidus, paskubomis, Prieš pat Metus Naujuosius, Kas eglėm atvežtom žaliom, kas šakomis Vitrinų langus puošė.

Seneliai šalčiai su snieguolėm Linksmi, gerai įraudę Senus metus aplaistę uoliai, Naujųjų garbei šaudė.

.....

Seni laikai seniai praėjo, Tikėkim, jiems negrįžti. Nūnai šventom Kalėdom Visiems džiaugsmu nušvisti.

Laisvės alėjoj šviesų upė Liepų šakelėm teka, Gal ne lempelės – žvaigždės supas, Praeiviams laimė žada.

Tokio šviesaus spalvoto Kauno Žodžiais nenusakysi. Suprasi tikrą švenčių jausmą, Jei pats jį aplankysi.

PRO MEMORIA

Gimęs Vasario 16-ąją: Bronislovui Genzeliui atminti

Profešoriaus gimtadienis būdavo šauni galimybė susirinkti ir vadinamaisiais „tarybiniais“ metais paminėti tą dieną. Diskutuoti, pasitikinti vienas kitu. Tai primena suvenyrai ant sienos jo kukliame bute Antakalnyje. Tik tų bendraminčių nebelieka – išėjo Marcelijus Martinaitis, Romualdas Ozolas, Bronislovas Kuzmickas... Išėjo ir laisvamanis (taip jis prisistatydavo) filosofijos mokslų habilituotas daktaras Bronislovas

Genzelis. Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio iniciatyvinės grupės, Sąjūdžio Seimo tarybos narys. Sąjūdžio žmogus TSRS Aukščiausiojoje Taryboje, Lietuvos TSR Aukščiausiojoje Taryboje, 1990 m. kovo 11 d. atkūrusioje Lietuvos valstybės nepriklausomybę.

Sąjūdis suteikė galimybę ekstremalioomis sąlygomis pažinti iš arti daugybę naujų žmonių, bendražygių, įgyti draugų ir patirti bene sudėtingiausią išbandymą gyvenime –

pasitikėjimą žmogumi. 1988 m. birželio 3-ioji suvedė ir mane su žmonėmis, apie kuriuos iki to meto žinojau tik viešoje erdvėje – nuo rašytojo Vytauto Petkevičiaus iki poeto Justino Marcinkevičiaus. Suvedė ir su profesoriumi Bronislovu Genzeliu. Nebuvo jokio asmeninio motyvo ir nusiteikimo šiais žmonėmis nepasitikėti. Visi jie sutiko būti Sąjūdžio iniciatyvinės grupės nariais. Man, asmeniškai ir tiesiogiai jų nepažinojusiam,

tai reikė ir nuoširdų norą būti ir veikti drauge, mokyti iš jų, tartis. Darbas, į kurį nerte panirome, bendražygių ir rėmėjų ratą plėstė nežmonišku greičiu. Nepaisant amžiaus skirtumo, su Broniumi tapome draugais ir likome tokiais iki šiandienio išsiskyrimo.

Tai, kas vyko šio istorinio virsmo metu, buvo neįkainojama gyvenimo pamoka ir didžiulė vertybė. Gyvenimas mokė pažinti

■ Nukelta į 10 p.

PRO MEMORIA

Gimęs Vasario 16-ąją: Bronislovui Genzeliui atminti

■ Atkelta iš 9 p.

ir atskirti žmones. Šios pamokos buvo ir džiugios, ir skaudžios, bet visos – svarbios. Tačiau be pasitikėjimo vienas kitu nebūtume pasiekę ir pagrindinio bendro tikslo – Lietuvos nepriklausomybės. Kaip šiandien trūksta tokio pasitikėjimo!

Įvykių gausa ir sparta buvo tikras gyvenimiškas išbandymas mums visiems. Ne-trukome pasiekti stadiją, kai visuomenės autoritetų ir didelės dalies žmonių, taigi ir tavo asmeninė nuomonė vienu ar kitu klausimu pradėdavo skirtis. O atsakomybė dėl priimamų sprendimų kone kasdien sparčiai didėjo. Patirtis ir vienas kito pažinimas taip pat didėjo, tačiau psichologiškai nebuvo lengva priimti sprendimus. Ypač kritinėse situacijose.

Be tokių svarbių dalykų, kaip viešumas, atvira diskusija, spartūs įvykiai, labai svarbus buvo žmogiškasis faktorius. Drįstu vadinti asmenybėmis tuos kolegas ir bendražygius, kurie ne tik buvo visuotinai žinomi autoritetai, turintys žinių bagažą ir gebėjimą jį perteikti kitiems, bet pirmiausia jie, būdami tikrais autoritetais, sugebėjo girdėti kitus, įsiklausyti į kitų argumentus, diskutuoti, ieškoti sprendimų drauge ir, svarbiausia, pripažinti dėl vieno ar kito priežasčių klydus, o paskubėjus ar pasikarščiavus – pasitaisyti. Ramia sąžine jų ratui priskirčiau šviesios atminties Kazimierą Antanavičių, monsinyorą Kazimierą Vasiliauską, Romualdą Ozolą ir, be abejonės, prof. Bronislovą Genzelį. Žmogų, kuris paskubėjęs galėjo ir suklysti, bet išklauses kitos nuomonės, pripažinti klydęs. Pasigendu šiandien tokių žmonių – asmenybių.

B. Genzelis buvo nepakantus melui ir neteisybei. Jį ir apgaudavo, nes jis būdavo atviras ir sutiktą žmogų priimdavo kaip siekiantį gero ir tiesos. Tačiau jis viską vertindavo sveiku protu ir logišku mąstymu, filosofiniu pagrindu ir apibendrinimu, todėl negalėjo nurimti ir dėl vagių, ir melagių, atsidūrusių valdžioje. Deja, šios problemos – amžinos.

Asmenybių vaidmuo Atgimimo istorijoje nėra deramai aptartas ir išryškintas.

B. Genzelio asmeninės studentiškos pažinties Maskvoje su buvusio Islandijos užsienio reikalų ministro Jono Baldvino Hanibalsono (*Jon Baldvin Hannibalsson*) broliu Arnonu dėka įvyko tikras stebuklas – šie broliai iškart po 1991 m. sausio 13-osios įvykių nelegaliai atvyko į Lietuvą, pamatė savo akimis tai, kas įvyko, ir perdavė mums svarbią žinią iš Vakarų – be Kovo 11-osios Akto reikia dar ir mūsų tautos nuomonės, t. y. referendumo.

Džiaugiamės karžygišku Islandijos veiksniu – Lietuvos Respublikos pripažinimu jau 1991 m. vasario 11-ąją, t. y. praėjus vos dviem dienoms po istorinio vasario 9-osios plebiscito. Tačiau tai galėjo ir neįvykti, jei ne, atrodytų, mažytė aplinkybė – B. Genzelio vaidmuo, kuriuo jis nesigyrė, Sausio 13-osios medalio neprašė, o tiesiog padarė tai, ką manė esant būtina. Gal ši aplinkybė galėjo nusverti istorijos svarstyklės į vieną ar kitą pusę? Kas iš mūsų gali būti drąsus ir atsakingas pasakyti, kad priešingu atveju vis tiek būtų nutikę tai, kas nutiko? Gal ir taip, tačiau gal tai būtų nutikę gerokai vėliau, gal aukų būtų buvę daug daugiau?

Nebuvo jokių teorijų ar „konceptijų“, kaip pramušti Vakarų šalių tylėjimo šiuo klausimu sieną. Bandyta buvo viskas, kas tik įmanoma. Arnonas supažindino studijų draugą Bronislovą su savo broliu Jonu Baldvinu, o Bronislovas tai paaiškino Vyta-

tui Landsbergiui. Sąjūdžio metais, Lietuvoje, kaip turistai, lankėsi Arnono Hanibalsono sūnus, kuris dalyvavo ir mūsų mitinguose. Ir pats A. Hanibalsonas viešėjo Lietuvoje dar prieš tai. Kadangi profesorius B. Genzelio butas buvo mažas, svečias apsistodavo dailėtyrininko Gyčio Leopoldo Vaitkūno erdvesniame bute. G. L. Vaitkūnas taip pat 1959 m. baigė filosofijos studijas Maskvoje. Visa tai patvirtina Bronislovo Genzelio ir A. Hanibalsono susirašinėjimas nuo 1959 m., laišku, kurie dabar saugomi Lietuvos naujajame valstybės archyve. VDU leidinio „Darbai ir dienos“ Nr. 30 (2002 m.) paskelbti B. Genzelio straipsnis „Supratusi savo garbę (Kodėl ir kaip Islandija pripažino Lietuvą)“ ir Romualdo Ozolo interviu su Arnonu Hanibalsonu „Šalių ryšius kūrė jų žmonės“. Čia taip pat paskelbta ir dalis A. Hanibalsono šia tema rusų kalba B. Genzeliui rašytų laiškų faksimilių.

Prisiminkime ir B. Genzelio pilietišką ir drąsą Aukščiausiosios Tarybos Pirmininko Vytauto Landsbergio ir Prezidento Algirdo Brazausko kritiką. Tai galėjo padaryti ne tik drąsus, bet pirmiausia principingas žmogus. Manau, dėl nuoširdaus noro sakyti teisybę ir priversti visus besiklausančius pirmiausia susimąstyti, pradėti galvoti, diskutuoti, o ne akklai vykdyti kažkieno valią. Kad ir mūsų pačių išrinkto Pirmininko valią. Neklystančių nėra ir nebūna. Tas yra didis, kuris pripažįsta klydęs. Būtent tokią asmenybę gerbia ir gerbs kolegos, tauta.

B. Genzelis buvo gyva enciklopedija – jo iki galo nesurašytų žinių apie ilgametę kovą už lietuvių ir pasaulinę filosofiją Vilniaus valstybiniame universitete ir visoje Lietuvoje pasigesime šiais veidmainiškais „sovietmečio“ neigimo laikais. Profesorius nebijojo nukentėti, imtis atsakingos ir nedėkingos veiklos. Atgimimo metais jis sutiko su universiteto kompartijos narių ir sąjūdiečių pasiūlymu tapti VU partinės organizacijos sekretoriumi, tačiau pateikė sąlygą: „Pritarkite mano idėjai sušaukti neeilinį partijos suvažiavimą.“ Taip 1989 m. gegužės 30 d. B. Genzelis tapo Koordinacinės tarybos LKP

suvažiavimui ir atsiskyrimui nuo TSKP rengti pirmininku. Šios tarybos veikloje dalyvavo ir sąjūdiečiai Romualdas Ozolas, Romas Gudaitis, Jokūbas Minkevičius, LKP Vilniaus Lenino rajono komiteto pirmoji sekretorė Janina Gagilienė, Arvydas Domanskis. Taip prasidėjo istorinis virsmas – LKP atskyrimas nuo TSKP monolito.

B. Genzelis skausmingai pergyvendavo išdavystę, melą. Jis nesitaikstė ir su tokiais melais, kaip istorija apie Dalią Grybauskaitę. Kaip TSRS liaudies deputatas jis vyko į mūsų draskomą Kalnų Karabačą, nors jam buvo sunku vaikščioti – jaunystėje sprogmuo atėmė iš jo koją.

Palydint Bronislovą Genzelį, kviečiu Vytautą Landsbergį ir Emanuelį Zingerį atsiprašyti profesoriaus dėl jo nuopelnų lietuviškoje ir islandiškoje istorijoje savinimosi. 1990 m. Vytautui Landsbergiui lankantis Islandijoje, jo paklausė, kodėl drauge su juo neatvyko Islandijos kviestas ir kitas profesorius – Bronislovas Genzelis? Profesorius V. Landsbergis paaiškino, kad profesorius B. Genzelis sunkiai susirgo. Įsivaizduoju, kaip turėjo jaustis profesorius B. Genzelis, išgirdęs į Vilnių atvykusių brolių Hanibalsonų klausimą apie jo „sunkią ligą“. Ar profesorius B. Genzelis turėjo paremti profesoriaus V. Landsbergio melą „vardan tos Lietuvos“, ar ne? Islandijos atstovams į galvą nešovė mintis, kad Lietuvos Nepriklausomybės siekiantys aukščiausi Lietuvos politikai galėtų taip elgtis... Šokiruojantį klausimą išgirdusiam profesoriumi B. Genzeliui taip pat buvo nelengva: sakyti ar nesakyti garbingiems ir lauktiems svečiams, kad jam niekas nepranešė apie jam skirtą Islandijos kvietimą atvykti į Reikjaviką?

Kiek dar tokių istorijų mena mūsų Atgimimas, kiek jų su savimi nusinešė Bronislovas Genzelis? Tikrų istorijų. Ne pasakų. Tiek šiandien, tiek ir 2024 m. vasario 16 d., mieli Lietuvos žmonės, nepamirškime uždegti namuose žvakelę Bronislovo Genzelio atminimui ir jo 90-ųjų gimimo metinių paminėjimui. *Autorius – dr. Zigmantas Vaišvila, Kovo 11-osios Akto signataras*

Albinas Kentra

**Kam nusviro galva,
Tam Dangaus angelai
Vainiką iš deimantų pina.**

Vilniaus sąjūdininkai nuoširdžiai užjaučia šeimos narius, gimines, artimuosius ir bendražygius, mirus

Laisvės premijos laureatui, Atgimimo metaistorininkui, Lietuvos pasipriešinimo bolševikų okupacijai dalyviui, sąjūdininkui, partizanui, žurnalistui, Lietuvos laisvės kovų – Miško brolių draugijos vadovui **Albinui Kentrai**. Lietuvos Sąjūdžio Vilniaus skyriaus taryba

MOKSLO LIETUVA

„Mokslo Lietuvos“ prenumerata

„Mokslo Lietuva“ yra akademinės bendruomenės laikraštis, leidžiamas nuo 1989 m. vasaros. Laikraščio leidėjas – Lietuvos mokslininkų sąjunga (LMS). Nuo 2022 m. sausio „Mokslo Lietuva“ leidžiama tik elektroniniu variantu (PDF formatu), kuris siunčiamas į Jūsų nurodytą elektroninį paštą tiek Lietuvoje, tiek ir užsienyje. Per metus išleidžiami 22 numeriai – po du numerius per mėnesį (išskyrus rugpjūtį). Leidinio metinė prenumerata – **20 eurų**. Užsisakyti laikraštį galima nuo bet kurios dienos, nelaukiant einamųjų metų pabaigos. Sumokėję prenumeratos mokestį, nepamirškite pranešti redakcijai savo elektroninio pašto adresą, kuriuo pagedaunate gauti laikraštį. Mūsų el. pašto

adresas: mokslolietuva@gmail.com

Prenumeratos mokestis pervedamas į laikraščio leidėjo – UAB „Mokslininkų laikraštis“ – sąskaitą. **Įmonės kodas – 123218653, atsiskaitomoji sąskaita – LT81 7300 0100 0242 3598, AB „Swedbank“.** **Nurodoma mokėjimo paskirtis – ML prenumerata.** Į šią sąskaitą taip pat pervedamas mokėjimas už laikraščio paslaugas: skelbimus, reklamą, užsakomuosius straipsnius.

Finansinę paramą „Mokslo Lietuvai“ (metinę pajamų mokesčio dalį, aukas ir kt.) prašome pervedti Lietuvos mokslininkų sąjungai. **Įmonės kodas – 111959769, atsiskaitomoji sąskaita – LT70 7300 0100 0244 9695, AB „Swedbank“.** Lietuvos mokslininkų sąjunga

Mieli Bendrijos nariai,

Sveikiname visus su ateinančiomis šv. Kalėdomis
ir linkime Jas linksmi ir jaukiai atšvęsti su šeima ir artimaisiais.
Lai Naujieji atneša daug kūrybinės energijos!
Taip pat su jau atšvęstais 2023 metais jubiliejais sveikiname
Vincą Būdą, Saulutę Budrienę, Vilmą Gudienę,
Raimondą Daivą Jankauskienę, Ramūną Kondratą, Eglę Makariūniene,
Algirdą Juozą Motuzą, Arnaud Parent, Eugeniją Rudnickaitę,
Vladą Vansevičių ir Daivą Vilkelytę.

**BENDRIJOS VALDYBOS VARDU
RAMŪNAS KONDRATAS**

Mano Brangieji,

Kalėdų Viešpaties šventė, atitraukia mus nuo darbais ir rūpesčiais persmelktos kasdienybės, prie amžinųjų dieviškų vertybių.
Kūčių vakarą išgyvename mums brangių žmonių artumą, dalydamiesi su jais dvasios šiluma.
Tegul Jūsų namuose nepritrūksta jaukumo ir žmogiškosios šilumos, džiaugsmo ir ramybės. Viltingai žvelkite į ateinančius metus, tebūnie jie dar sėkmingesni!

Linksmų šv. Kalėdų ir laimingų Naujųjų metų!

**KUN. PROF. DR. KĘSTUTIS RALYS,
LIETUVOS MOKSLININKŲ SĄJUNGOS TARYBOS NARYS**

**LIETUVOS MOKSLO ISTORIJOS IR
FILOSOFIJOS DRAUGIJOS SVEIKINIMAS**

PROF. ALGIO KRUPAVIČIAUS SVEIKINIMAS

ŠVENTINIAI LINKĖJIMAI

LIETUVOS MOKSLININKŲ SĄJUNGOS SVEIKINIMAS

Lietuvos mokslininkų sąjunga sveikina Lietuvos ir pasaulio akademinę bendruomenę, pasitinkant **Šventas Kalėdas ir 2024-uosius metus**, ir linki išlikti tiek aktyviais mokslininkais, tiek ir piliečiais, vedančiais žmoniją **IŠMINTIES** kelio link. Tegul **2024-aisiais** mums nepristinga santarvės, saugumo, sveikatos ir atjautos, apniktiems negandų.

Pasidžiaukime 2023-ųjų metų mokslo pergalėmis, tačiau besiplečiančio karo (naudojančio naujausius mokslo pasiekimus ir technologijas žmonių ir gamtos naikinimui) Europoje, Artimuosiuose Rytuose, Azijoje akivaizdoje, nepamirškime mokslo žinių taikymą grįsti išmintimi ir empatija.

LIETUVOS AUKŠTŲJŲ MOKYKLŲ
PROFESINIŲ SĄJUNGŲ SUSIVIENIJIMAS
LAMPSS

Viltis

*Viltis - Kalėdų naktyje ...
Širdis - nerimastingame laike.
Apsunkusi istorinė tėkmė ...
Tačiau vis norisi tikėt,*

*Kad laimė pasibels į mūsų duris.
Ramybė jas plačiai atidarys.
Šviesa per tamsą prasiskverbs.
Žmogus į žmogų vėl pažvelgs.*

*Jums linkim - artimą greta atrast,
Nerimasty ramybę rast,
Pasaulį taiką vėl patirt,
Naujiem Gerą kitamet išgirst!*

Sigitas Vaitkevičius

Lietuvos aukštųjų mokyklų
profesinių sąjungų susivienijimas
**Jums linki pozityvių pokyčių
Naujaisiais metais!**

Tikime, kad Jūsų kūrybiškumas ir
susitelkimas gali tapti intelektualinio
proveržio ir socialinės darnos impulsu.

Kurkite laisvai ir savo darbais įkvėpkite kitus!

Mielieji,

*Šv. Kalėdų šviesa tepripildo Jūsų širdis,
teatneša į namus ramybę ir taiką,
teapšviečia Dievo Sūnaus
atėjimo į šį pasaulį slėpinį.*

*2024 metais toliau stiprinkime
savo brangiąją Lietuvą,
ginkime žmogaus teises ir laisves.*

*Linkiu Jums išimintinų,
pilietišku 2024-ųjų metų.*

*Tebūna Jūsų namuose
šviesa ir gera!*

*Nuoširdžiai –
Jūsų Lietuvos Respublikos Seimo narys
Stasys Tumėnas*

Stasys Tumėnas

2023 m. gruodis

LIETUVOS
AGRARINIŲ IR MIŠKŲ
MOKSLŲ CENTRAS

Kalėdos – tai laikas susiburti, dalintis
džiaugsmu ir kurti bendrystę.
Gražių švenčių ir taikių
artėjančių 2024-ųjų metų.

Direktorius Gintaras Brazauskas

Mokslo Lietuva

Vyriausiasis redaktorius Jonas Jasaitis
Stilistė-korektorė Gintė Niauraitė
Dizaineris Vilius Zaveckas

Redakcinės kolegijos pirmininkas – Dalius Serafinas, nariai: Alvydas Baležentis, Valentinas Baltrūnas, Valentas Daniūnas, Jonas Dautaras, Vygintas Gontis, Vincas Būda, Regina Kvašytė, Milena Seržantė, Eugenijus Stumbrys, Emilis Urba, Janina Valančiūtė, Raimundas Kaminskas, Algirdas Mikas Žemaitaitis
Redakcijos adresas: J. Basanavičiaus g. 6, LT-01118 Vilnius
El. paštas mokslolietuva@gmail.com
Laikraštis internete: www.mokslolietuva.lt
Redakcija gerbia savo autorių nuomonę ir mintis, net jei ne visada joms pritaria.
Perspausdinant ar naudojant laikraščio „Mokslo Lietuva“ ir jo internetinio puslapio <http://www.mokslolietuva.lt> paskelbtą medžiagą būtina nuoroda į „Mokslo Lietuvą“.

ISSN 1392-7191
Leidžia
UAB „Mokslininkų laikraštis“
SL Nr. 169